

Estudi sobre la Formació de l'Assistent Personal

 cecom

Estudi sobre la Formació de l'Assistent Personal

Edita:

Gran Via de les Corts Catalanes, 562, pral. 2a.
08011 Barcelona
Tel.: 93 451 55 50
ecom@ecom.cat
www.ecom.cat

Equip d'Investigació: Marc Satorras coordinador de l'investigació,
Cristian Lago, Beatriz Gonzales i M^aJosé Moya.

Disseny i maquetació: Trajectes

Edició: Laia Serra

Primera edició digital: Desembre de 2020

Agraïments: Persones usuàries i equip d'AP d'ECOM.
Silvia Riu, responsable de comunicació ECOM

Podeu descarregar aquest document en PDF al nostre web:
www.ecom.cat

Aquesta publicació està subjecta a llicències Creative Commons
Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional.
Per a veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu:
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.es_ES

Presentació del President

Antonio Guillén

Un cop més és un plaer per a mi posar en valor el treball, esforç i dedicació realitzat per totes les persones que componen ECOM, i que ofereixen la seva millor versió, fins i tot, en els moments de major adversitat perquè el col·lectiu de persones amb discapacitat física segueixi formant part activa de la societat i tingui un paper preponderant dins de la mateixa.

ECOM és una entitat que representa més de cent associacions i amb una trajectòria de més de 50 anys, no només en el territori català, sinó també a Espanya, i tenim una gran responsabilitat a l'hora de treballar en la defensa dels drets de les persones i en promoure polítiques que ens incloguin de manera decidida a partir de les nostres experiències, decisions i llibertats. Unes llibertats que per a res van ser gratuïtes, sinó que són l'herència de la feina de moltes persones de forma visible i invisible.

Acompanyar i apropar les administracions i tots els agents implicats a la realitat de les persones usuàries, i viceversa, forma part dels nostres objectius com a entitat. Tot això emmarcat dins de la Convenció Internacional de Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, una Convenció que guia els nostres plans de treball en ser un document representatiu de les nostres realitats, que ha estat ratificat per la gran majoria de països existents, i que ara entre totes nosaltres hem de concretar en el territori. És la nostra voluntat ajudar a concretar l'execució del desplegament dels diferents articles en el territori i servir de referència per agents implicats i administracions.

L'evidència científica és un idioma amb gran poder comunicatiu, ja que narra les nostres realitats de forma objectiva, empodera a les persones a través de la participació i ens permet seguir fent camí conjuntament. És per aquest motiu que hem impulsat aquesta investigació que teniu entre les mans, per saber com s'ha d'articular la formació requerida per al perfil professional d'assistent personal per tal de donar garantia al ple desenvolupament de l'assistència personal, seguint els mandats establerts per la Convenció.

En la present investigació podeu trobar quins continguts, des de quin lloc, i en quina intensitat s'ha de construir la formació. Tot això amb l'aval científic inherent a les investigacions, i tot contrastant la percepció tant de les persones usuàries com dels i les assistents personals.

Una fita que posa de manifest l'interès compartit per totes les persones, i que conflueix en uns mateixos resultats: la formació ha d'incloure conceptes relatius a la filosofia de vida independent i en una intensitat no superior a 50 hores.

Volem amb aquesta investigació, i les següents, donar la visió de les persones a l'administració i que puguin prendre decisions a partir de les necessitats existents i avançar conjuntament, sent exemple d'entitat innovadora, propera i disposada a cooperar a través de metodologies participatives.

1 Introducció › 6

2 Objectius de l'estudi › 8

3 Metodologia › 8

3.1 Tècniques i instruments › 8

3.2 Hipòtesis de l'estudi › 9

4 Marc Teòric › 12

4.1 Convenció Internacional sobre persones amb discapacitat › 12

4.2 Filosofia de Vida Independent › 13

4.3 Atenció centrada en la persona › 13

4.4 Aproximacions teòriques a la formació aplicables a l'assistència personal › 15

4.4.1 La formació de l'assistent personal com a educació no formal › 15

4.4.2 Aprenentatge a través de l'experiència › 16

4.4.3 Formació per competències › 17

5 La formació i qualificació d'assistents personals a Catalunya › 19

5.1 El marc espanyol › 19

5.2 La normativa catalana › 20

6 La formació i qualificació d'assistents personals a Europa › 21

6.1 Exigències de qualificació professional a Europa › 21

6.2 El cas de Suècia › 22

7 Resultats › 23

7.1 Nivell de resposta i representativitat › 23

7.2 Característiques del col·lectiu professional d'assistents personals › 24

› Gènere, edat, nacionalitat i origen › 24

› Nivell i àmbit d'estudis › 26

› Experiència professional com a AP › 27

7.3 Percepcions sobre la formació dels i de les assistents personals › 29

› Assistents personals: resultats quantitatius › 29

› Assistents personals: anàlisi qualitativa › 32

› Persones usuàries: resultats quantitatius › 33

› Persones usuàries: anàlisi qualitativa › 35

7.4 La persona usuària com a formadora de l'assistent personal › 37

› Assistents personals: resultats quantitatius › 37

› Assistents personals: anàlisi qualitativa › 38

› Persones usuàries: respostes quantitatives › 39

› Persones usuàries: anàlisi qualitativa › 40

7.5 Valoració de les competències de l'assistent personal › 41

› Assistents personals: anàlisi quantitativa › 41

› Assistents personals: anàlisi qualitativa › 43

› Persones usuàries: resultats quantitatius › 44

› Persones usuàries: anàlisi qualitativa › 45

8 Conclusions › 46

8.1 La concepció d'Assistència Personal › 46

8.2 Aproximacions teòriques a la formació aplicables a l'assistència personal › 47

8.3 El context de la formació dels i les AP: el context europeu i el marc català › 48

8.4 Les característiques del col·lectiu d'AP › 49

8.5 Les percepcions sobre la formació dels i les assistents personals › 50

8.6 El rol de la persona usuària com a formadora de l'AP › 51

8.7 Les valoracions sobre les competències de l'AP › 51

Annex 1 Qüestionari Assistents Personals › 52

Annex 2 Qüestionari usuaris del servei d'Assistència Personal › 56

ECOM és un moviment associatiu, integrat per 120 organitzacions de persones amb discapacitat física. ECOM té la missió, d'una banda, de defensar l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat física per aconseguir la plena inclusió social i millorar la seva qualitat de vida, amb l'empoderament de les persones com a eix vertebrador. I d'altra banda, enfortir el sector associatiu de la discapacitat física a través de la participació, la representació i el seu empoderament.

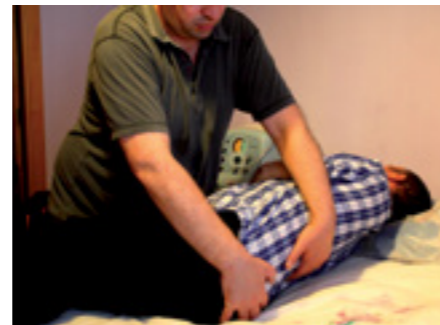
ECOM treballa per ser una entitat de referència de la discapacitat física i l'interlocutor reconegut i legítim per al desenvolupament de polítiques que afavoreixin la igualtat d'oportunitats, sempre amb un esperit d'innovació, col·laboració i transformació social.

El Servei d'Assistència Personal té els seus orígens dins d'ECOM en l'any 2007. La seva experiència ha facilitat la implementació d'una nova figura laboral a Catalunya: l'Assistent Personal (AP), que té per objectiu que les persones amb necessitat de suports puguin dur a terme el seu projecte de vida i gestionar el seu propi servei.

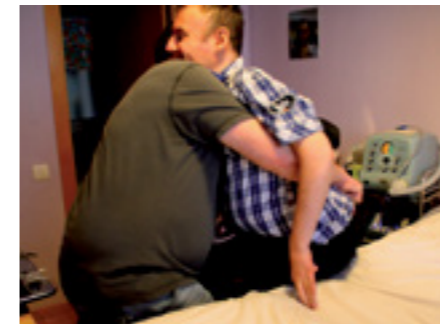
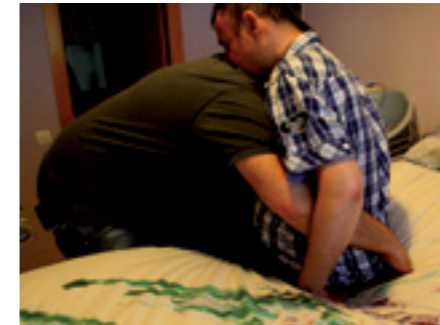
Aquesta figura laboral, alineada amb la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat - concretament amb l'article 19 -, compta avui amb més de 80 persones usuàries i 130 assistents personals dins de d'ECOM, i aquesta entitat que treballa perquè les persones que requereixin d'aquest suport el puguin obtenir amb la intensitat que ho necessiten i exercir el dret que tenen.

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (DTASiF) està elaborant una nova ordre que regularà la figura de l'assistent personal per a persones amb discapacitat.

L'Assistent Personal (AP) té per objectiu que les persones amb necessitat de suports puguin dur a terme el seu projecte de vida i gestionar el seu propi servei.

La persona usuària escollirà el professional en funció de les capacitats, els coneixements o la titulació específics que més convingui d'acord amb el seu projecte de vida.

Les novetats principals que incorporarà aquesta normativa fan referència, d'una banda, a l'apoderament de les persones amb discapacitat i, de l'altra, a la dignificació de les condicions laborals del col·lectiu professional dels Assistents Personals.

El Departament ha treballat amb la Federació ECOM en una regulació pròpia que superi les limitacions que té aquest servei tal com queda recollit en la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència. Els avenços se centren tant en la flexibilització i les hores d'atenció, com en les condicions laborals i formatives de l'assistent personal.

Pel que fa a la formació de les persones que vulguin dedicar-se a l'assistència personal, la llei actual no ha desplegat mai una formació específica per a aquesta figura i, en canvi, exigeix coneixements que se centren en l'àmbit sanitari. La nova ordre vol posar fi a aquesta mancança. En aquest sentit, s'aposta per que les persones que vulguin formar-se com a assistents personals segueixin un curs de capacitació de 50 hores en què es treballaran aspectes com els drets de les persones amb discapacitat, la comunicació, les ajudes tècniques i cures bàsiques, les mobilitzacions, etc.

Cal destacar que l'assistència personal és molt heterogènia, ja que el perfil de persones que atén i les necessitats que presenten també són diverses. És per això que el criteri d'idoneïtat a l'hora de contractar el fixarà la persona usuària, que escollirà el professional amb les capacitats, els coneixements o la titulació específics que més convingui d'acord amb el seu projecte de vida.

2 Objectius de l'estudi

Per tal d'aportar coneixement i evidència sobre la realitat i expectatives del col·lectiu de persones que actualment treballen com assistents personals (AP) a Catalunya, ECOM impulsa el present estudi que té com a objectiu general aportar evidència empírica sobre la formació de l'assistent personal en el marc de la filosofia de Vida Independent.

Aquest objectiu es concreta en els següents subobjectius:

- › Caracteritzar el col·lectiu professional dels AP: distribució per edats, gènere, formació acadèmica, trajectòria professional, etc...
- › Analitzar les percepcions que AP i persones usuàries tenen sobre la formació de l'assistent personal.
- › Demostrar la rellevància del rol 'persona usuària' en la formació de l'assistent personal.

3 Metodologia

3.1 Tècniques i instruments

L'estudi s'ha dut a terme a través d'una metodologia mixta que ha seguit la seqüència següent:

- › Revisió bibliogràfica i documental per a l'elaboració del marc teòric i la revisió d'experiències europees de formació d'AP.
- › Elaboració de l'estratègia de recerca basada en les hipòtesis de treball, els instruments quantitatius de recollida d'informació (qüestionaris) i les matrius d'anàlisi.
- › Disseny de dos qüestionaris (Veure Annex 1 i 2): 1) Per a AP que actualment treballen al projecte d'AP d'ECOM (unes 130 persones). El qüestionari inclou una primera part dedicada a obtenir dades per a la caracterització del col·lectiu professional (edat, gènere, formació acadèmica, trajectòria professional, etc.) i una segona part dedicada a conèixer l'opinió i les percepcions sobre les competències professionals que ha de tenir la figura de l'AP. 2) Per a les persones usuàries d'AP d'ECOM sobre la figura de l'AP. El qüestionari s'orienta a conèixer l'opinió i percepcions dels usuaris sobre les competències professionals dels AP.
- › Els qüestionaris es van pilotar prèviament a la seva distribució entre la població objecte d'estudi per comprovar-ne la pertinença i la comprensió dels conceptes preguntats.
- › Els qüestionaris es va distribuir entre el 29 de juny i el 24 de juliol de 2020 a través de la plataforma online Google Forms.
- › Una vegada finalitzada la recollida d'informació quantitativa es va procedir a la seva tabulació i anàlisi.
- › Finalment es van realitzar dues sessions de Focus Group amb AP i amb persones usuàries per tal de posar en comú les dades obtingudes i validar de forma qualitativa les hipòtesis de treball.

3.2 Hipòtesis de l'estudi

- H11** › Les persones contractades creuen que estan capacitades per exercir d'assistent personal.
- H12** › Les persones usuàries creuen que els assistents personals estan capacitats per exercir d'assistent personal.
- H2** › Els i les assistents personals es formen a través de les persones usuàries de l'assistència personal durant la prestació del propi Servei.
- H31** › Les persones usuàries del Servei d'Assistència Personal valoren més valors, habilitats, actituds i principis vinculats a les competències transversals que la formació prèvia de l'assistent personal.
- H32** › Els i les assistents personals valoren habilitats, actituds, valors i principis vinculats a les competències transversals com a factors claus en el desenvolupament de la seva activitat professional.

A continuació es presenten les matrius d'anàlisi de les diferents hipòtesis de treball així com les assumpcions prèvies a la realització de l'estudi per part de l'equip investigador.

Taula 2 › **Matriu d'anàlisi H11/2:** Les persones contractades creuen que estan capacitades per exercir d'assistent personal / Les persones usuàries creuen que els assistents personals estan capacitats per exercir d'assistent personal.

Qüestionari	Preguntes	Anàlisi	Resultat esperat	Conclusió
Assistents personals	11 Creus que estàs capacit per treballar d'assistent personal? (E. Likert 1-4)	› Mitjana i dispersió › Prevalença	Els i les assistents personals majoritàriament se sentiran capacitats	Els i les AP se senten capacitats per treballar.
Persones usuàries	4 Creus que, en general, els/les assistents personals a partir dels dos mesos de servei estan capacitats/es per a treballar d'assistent personal? (E. Likert 1-4)	› Mitjana i dispersió › Prevalença › Comparar les mitjanes preguntes 1 (AP) i 17	Les persones usuàries majoritàriament creuran que els seus assistents personals estaran capacitades	Les persones usuàries creuen que els i les AP estan capacitades per treballar
Assistents personals	11 Creus que estàs capacit per treballar com a assistent personal? (E. Likert 1-4) 7 Quant de temps has exercit d'assistent personal?	› Encreuament dels resultats	Incertesa respecte dels resultats	Haver treballat més temps és un indicador d'entrenament

Taula 3 › Matriu d'anàlisi H2: Els assistents personals es formen a través de les persones usuàries de l'assistència personal durant la prestació del propi Servei.

Qüestionari	Preguntes	Anàlisi	Resultat esperat	Conclusió
Assistents personals	16 Has rebut formació prèvia específica en assistència personal?	<ul style="list-style-type: none"> › Dicotomitjar respuestas sí/no › Prevalència 	La majoria dels enquestats no ha rebut un curs de formació específic d'assistent personal	Els i les assistents personals se senten autoritzats per treballar sense haver rebut una formació específica d'assistència personal
	7 Tens altres estudis en l'àmbit sanitari i/o social?	<ul style="list-style-type: none"> › Prevalences › Dicotomitjar respostes sí/no 	Distribució homogènia	No hi ha un criteri de formació prèvia per al rendiment laboral
	13 Qui és el teu/teva formador/a principal com a assistent personal? (La vostre persona usuària, un altre, especifica qui).	› Prevalença	Major prevalença de la persona usuària	La formació està més relacionada amb les capacitats de la persona usuària que la formació prèvia del treballador/a
Persones usuàries	7 Demanes formació específica (auxiliar d'infermeria, integració social, socio-sanitari) als teus i/o teves assistents personals?	<ul style="list-style-type: none"> › Prevalença › Comparar mitjanes preguntes 16 (AP) i 24 	Distribució homogènia, decantada cap al no	La formació prèvia no forma part de la selecció d'ocupació
	18 Consideres que formes el teu i/o la teva assistent personal durant el servei?	› Prevalença	Les persones usuàries estaran d'acord en que formen els seus assistents personals durant el servei	Resultat coherent amb el model teòric de la FVI
	22 Els teus i/o les teves assistents personals tenen formació específica abans de treballar amb tu?		Les persones usuàries no consideraran important aquest tipus de formació	La formació prèvia no és important per a les persones usuàries

Taula 4 › H3: Les persones usuàries del Servei d'Assistència Personal valoren més les competències transversals que la formació prèvia de l'assistent personal.

Qüestionari	Preguntes	Anàlisi	Resultat esperat	Conclusió
Persones usuàries	25 Què valores més en una entrevista personal de feina d'AP: a) Puntualitat, predisposició, disponibilitat, ser resolutiva, confidencialitat b) Coneixements en cures, control de medicaments, coneixement en integració social, psicoteràpia, dietes	› Prevalença	La persona usuària preferirà les competències transversals	Les habilitats i la formació relacionades amb les competències transversals són més importants que les tècniques
	Assistents personals	17 Consideres que la teva persona usuària et forma en el dia a dia? En quins aspectes?	› Pregunta oberta	
	18 Del següent llistat, en quins aspectes consideres que necessites més formació?	› Prevalença		

4 Marc Teòric

4.1 Convenció Internacional sobre les persones amb discapacitat

El Servei d'Assistència Personal és un dret recollit en la Convenció Internacional de les Nacions Unides sobre les Persones amb discapacitat (ratificada per l'estat espanyol l'any 2008). Concretament en l'Article 19 "Dret a viure de forma independent i a ser inclòs en la comunitat" s'hi reconeix "el dret en igualtat de condicions de totes les persones amb discapacitat a viure a la comunitat, amb opcions iguals a les de les altres, i s'han d'adoptar mesures efectives i pertinents per facilitar el ple gaudi d'aquest dret a les persones amb discapacitat i la seva plena inclusió i participació a la comunitat". Igualment en aquest article els estats signants es comprometen a assegurar que "les persones amb discapacitat tinguin accés a una varietat de serveis d'assistència domiciliària, residencial i altres serveis de suport de la comunitat, inclosa l'assistència personal que sigui necessària per facilitar la seva existència i la seva inclusió en la comunitat i per evitar el seu aïllament o separació d'aquesta." (Art. 19¹ apart. b)

Amb posterioritat a aquesta Declaració, el Comitè sobre els drets de les persones amb discapacitat de les Nacions Unides han emès una *Observació General a l'Article 19* que conté definicions i concrecions dels conceptes que s'hi expressen. Val la pena reproduir-ne els més rellevants per a l'objecte d'aquest estudi:

- › **L'assistència personal** és una relació personal. Per la naturalesa d'aquest servei, els usuaris d'assistència personal han de poder decidir qui els presta el suport. Les qualificacions professionals no han de ser una condició necessària per treballar com a assistent personal. Els assistents personals han de ser contractats, capacitats i supervisats per les persones que reben l'assistència i no han de ser "compartits" sense el consentiment ple i lliure de cadascuna d'aquestes persones. El fet de compartir els assistents personals podria limitar i obstaculitzar la lliure determinació i la participació espontània en la comunitat; (...) El concepte d'assistència personal en què la persona amb discapacitat no exerceix plenament la lliure determinació i el control de si mateixa no s'ajusta a l'article 19.
- › **L'autogestió de la prestació dels serveis.** Les persones amb discapacitat que necessitin assistència personal poden escollir lliurament el grau de control personal a exercir sobre la prestació del servei depenent de les seves circumstàncies i preferències vitals. Tot i que una altra entitat desenvolupi la funció d'ocupadora", la persona amb discapacitat continua ostentant el poder de decisió respecte de l'assistència, és a qui cal consultar i cal respectar les seves preferències individuals. El control de l'assistència personal es pot exercir mitjançant el suport en l'adopció de decisions.

1 › Convenció Internacional de les Nacions Unides sobre les Persones amb Diversitat Funcional. Comitè sobre els drets de les persones amb discapacitat. 18a sessió 14-31 d'agost de 2017

4.2 Filosofia de Vida Independent

La Filosofia mundial de Vida Independent, es constitueix en un nou pensament teòric-pràctic al voltant de la realitat humana, anomenada "diversitat funcional". Les dones i homes amb diversitat funcional reclamen el seu dret individual i col·lectiu a viure de manera activa i independent, incloses i inclosos es en la comunitat, amb els suports humans necessaris (assistència personal).

Els pilars en què es basa la filosofia de vida independent, són:

- › Tota vida humana té un valor.
- › Tots i totes, qualsevol que sigui la seva diversitat, són capaços de realitzar eleccions.
- › Les persones amb diversitat funcional ho són per la resposta de la societat a la seva diversitat física, intel·lectual i sensorial i tenen dret a exercir el control de les seves vides.
- › Les persones amb diversitat funcional tenen dret a la plena participació en la societat².

Els Principis Bàsics sobre els quals es fonamenta la filosofia de vida independent, són³:

- › Drets humans i civils
- › Auto-determinació
- › Autoajuda (suport entre iguals)
- › Possibilitat per exercir poder (empoderament)
- › Responsabilitat sobre la pròpia vida i accions
- › Dret a assumir riscos
- › Viure a la comunitat

4.3 Atenció centrada en la persona

L'enfocament d'Atenció Centrada en la Persona (ACP) és considerat per diversos organismes internacionals com un eix clau en la qualitat dels serveis socials i sanitaris i compta ja amb cert recorregut en la seva aplicació en els països més desenvolupats. La seva aportació fonamental és situar la persona usuària com a agent actiu en el centre de el servei, tant en l'organització com en el procés d'atenció, des del reconeixement de la seva singularitat i el respecte a la seva autonomia personal, és a dir, a les seves decisions, a la seva manera de vida, preferències i desitjos⁴.

2 › Jenny Morris, Activista en Vida Independent
3 › <http://forovidaindependiente.org/filosofia-de-vida-independiente/>

4 › Martínez, T. (2016). La atención centrada en la persona en los servicios gerontológicos. Modelos de atención y evaluación. Madrid: Fundación Pilares para la Autonomía Personal.

El paradigma actual d'atenció i suport a les persones, basat en els principis d'autodeterminació, atenció individualitzada, inclusió social, adaptació als canvis i participació, fan que els serveis i prestacions socials evolucionin cap a models de suport que posen l'accent en:

- > Promoció de les potencialitats de la persona
- > Suports centrats en la persona
- > Foment de la qualitat de vida
- > Participació de les persones en la definició de les seves necessitats
- > Participació de las persones en la avaluació dels serveis

L'atenció Integral Centrada en la Persona s'encamina a la consecució de millores en tots els àmbits de la qualitat de vida i el benestar de la persona, partint del respecte ple a la seva dignitat i drets, dels seus interessos i preferències i comptant amb la seva participació efectiva.

Atenció Centrada en la Persona és un enfocament de la intervenció en el qual les persones usuàries esdevenen l'eix central de l'organització del centre o servei i de les actuacions professionals. Integra diferents models d'atenció professionalitzada, és a dir, maneres d'entendre i organitzar l'acció professional, que assumint aquest enfocament, busquen millorar la qualitat de vida de les persones donant la màxima importància a l'exercici de la seva autonomia i al seu benestar subjectiu⁵.

Taula 1 > Aspectes destacats de l'Atenció Centrada en la persona⁶

BENESTAR	<ul style="list-style-type: none"> > Reconèixer la vida emocional > Conèixer la persona més enllà de la discapacitat > Construir una relació amb la persona
IMPLICACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> > Compartir poder i responsabilitat > Fomentar la inclusió i la presa de decisions compartides > Oferir flexibilitat per escollir
TRACTE	<ul style="list-style-type: none"> > Conèixer a l'usuari/a com a persona, a través d'una relació autèntica per anar més enllà del diagnòstic. > L'intercanvi de poder i responsabilitat, establir-se com a facilitador dels processos de l'altre, empoderant la persona i amb un tracte igualitari. > L'accessibilitat i la flexibilitat: L'objectiu últim del treball amb la persona és la seva qualitat de vida, per la qual cosa s'han de mirar les preferències i les necessitats expressades per la persona, flexibilitzar l'atenció i facilitar-li la capacitat d'elecció.

5 > Rodríguez, P., Vilà A. (2014). Modelo de Atención integral y Centrada en la Persona. Teoría y práctica en ámbitos del envejecimiento y la discapacidad. Madrid: Tecnos (grupo Anaya, S.A).

6 > Material elaborat per ECOM en el marc de diversos processos formatius.

4.4 Aproximacions teòriques a la formació aplicables a l'assistència personal

4.4.1 La formació de l'assistent personal com a educació no formal

El concepte "educació no formal" neix de la distinció dels conceptes "educació formal", "educació no formal" i "educació informal": Philip. H. Coombs, Roy C. Prosser i Manzoor Ahmed⁷ són els autors que per primera vegada van distingir aquests tres conceptes i proposaren una definició.

- > **Educació formal (EF):** és la compresa en el sistema educatiu, altament institucionalitzada, cronològicament graduada i jeràrquicament estructurada, que s'estén des dels primers anys de l'escola primària fins als últims anys de la universitat.
- > **Educació no formal (ENF):** inclou tota activitat educativa organitzada, sistemàtica, realitzada fora de el marc de el sistema oficial, per facilitar determinades classes d'aprenentatge a subgrups particulars de la població, tant de persones adultes com d'infants.
- > **Educació informal (EINF):** va ser definida com "un procés que dura tota la vida i en el qual les persones adquireixen i acumulen coneixements, habilitats, actituds i maneres de discerniment mitjançant les experiències diàries i la seva relació amb el medi ambient" (Marenales, 1996, pp. 2-3; Sirvent, 2006, pàg. 3; Trilla, 2009, pàg. 112).

L'ENF està contextualitzada. En no requerir l'aula com a entorn requerit, les activitats poden desenvolupar-se directament en l'entorn destinat a estudiar. Això permet un diàleg amb l'entorn proper i interpretar en el terreny tota aquesta informació⁸.

L'ENF flexibilitza el paper que exerceixen professor/a i alumne/a. En no requerir d'una "qualificació específica de professor", a l'ENF, la persona que ensenya pot ser simplement una coneixedora de l'activitat sense cap qualificació docent, per tant el paper de "professor" i "alumne" necessàriament es flexibilitzen. La pròpia concepció de les àrees d'aprenentatge com a espais de descobriment i interacció fa que el rol de l'educador es limiti, la major part de les vegades, a ser un mer orientador i a solucionar problemes concrets⁹.

L'ENF no es desenvolupa en una aula sinó en la realitat pràctica, que propicia de manera expedita la relació entre l'aprenentatge i la utilitat del coneixement i brinda possibilitats per aproximar-se a contextos reals i a activitats pràctiques que, en conjunt, constitueixen un estímul per a les persones, afavoreixen que valorin positivament el treball pràctic¹⁰.

7 > New paths to learning for rural children and youth: By Philip H. Coombs, with Roy C. Prosser and Manzoor Ahmed. Nonformal education for rural development Series, edited by Barbara Baird Israel. (Prepared for UNICEF by the International Council for Educational Development, 1973.

8 > Novo, M. (2005): "Educación ambiental y educación no formal: dos realidades que se realimentan", Revista de Educación, n.o 338, septiembre-diciembre, Madrid, España, pp. 145-166
9 / 10 > Novo, M. Op cit.

L'ENF fa servir múltiples recursos i vies per a l'aprenentatge. Està especialment adaptada als requeriments de la societat de segle XXI, pel seu caràcter multimèdia i la seva enorme capacitat per a utilitzar instruments de molt diversa índole per a l'activitat educativa ¹¹.

En el marc del Servei d'Assistència Personal, i d'acord amb les definicions indicades més amunt, el paradigma que millor reflectiria la pràctica formativa del servei d'assistència personal seria l'educació no formal, ja que la formació es dona a través de la interacció del dia a dia entre la persona usuària i l'assistent personal, fora de el sistema oficial i de forma organitzada a partir del projecte de vida de la persona usuària implicada. L'educació informal és rellevant en tota la fase prèvia a la contractació, ja que els aprenentatges vitals de la persona assistent solen ser criteris de selecció per part de la persona usuària.

4.4.2 Aprenentatge a través de l'experiència

L'aprenentatge a través de l'experiència (en anglès *learning by doing*, en francès *apprentissage par la pratique*) és un concepte que es refereix a la capacitat que tenen els treballadors de millorar la seva productivitat a través de la pràctica i l'experiència, és a dir, a través de la repetició del mateix tipus d'accions i tasques ¹².

Aquestes millores són conseqüència d'un augment de la destresa en la realització d'un treball manual, o en el descobriment dels elements subjacents que afecten el resultat d'un procés en qualitat o temps, o de l'organització de les diferents tasques necessàries per obtenir el producte o servei final. La representació gràfica de la relació entre repetició (temps o producció acumulada) i guany de productivitat queda plasmada en la corba d'aprenentatge ¹³.

L'aprenentatge a través de l'experiència ha tingut la seva traducció en l'àmbit de la formació i la gestió dels recursos humans amb el desenvolupament de tècniques de formació en el lloc de treball. Es tracta d'accions d'aprenentatge informal que superen, com diem, les fórmules més tradicionals subsidiàries de l'aula i el curs tradicional. Normalment no es planeja, no es programa i no és intencional. Abasta tot l'aprenentatge que té lloc fora de les accions formatives formals. Inclou l'aprenentatge experiencial (aprendre fent) i, per tant, té les seves arrels en la pràctica diària ¹⁴.

11 > Educación no Formal: potencialidades y valor social. Non-Formal Learning: its potential and social value. Elizabeth Cabalé Miranda, Gabriel Modesto Rodríguez Pérez de Agreda

12 > Hayne W. Reese, The Learning-by-Doing Principle Behavioral Development Bulletin Vol. 11, 2011 Accés 9/04/2020 <https://psycnet.apa.org/fulltext/2014-55719-001.pdf>

13 > Sáenz-Royo, C., & Salas-Fumás, V. (2013). Learning to learn and productivity growth: Evidence from a new car-assembly plant. Omega, 41(2), 336-344

14 > Martínez Marin, J. (2014) El nou context de l'aprenentatge informal i al lloc de treball a les organitzacions públiques, Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya.

15 > Spencer, L.M. & Spencer, S.M. (1993). Competence at Work, New York, John Wiley and Sons.

16 > Valiente A., Galdeano, C., Educación Química, Vol. 20. Núm. 3. Páginas 369-372 (Julio 2009) Accés 09/04/2020 <https://www.elsevier.es/es-revista-educacion-quimica-78-articulo-la-ensenanza-por-competencias-S0187893X18300387?referer=buscador>

17 > IBERFOP-OEI (1998). Programa iberoamericano para el diseño de la formación profesional. Cinter/Oit.

4.4.3 Formació per competències

En l'àmbit de la psicologia s'han elaborat múltiples definicions del concepte de competència que combinen elements cognoscitius (coneixements i habilitats), afectius (motivacions, actituds, trets de la personalitat), psicomotrius o conductuals (hàbits i destreses) i psicofísics (sensorials, per exemple, la visió, l'audició, l'olfacte).

Spencer i Spencer per exemple, consideren que és "una característica subjacent d'un individu, que està causalment relacionada amb un rendiment efectiu o superior en una situació o treball determinats, definits en termes d'un criteri; són per tan formes de pensar o comportar-se, generalitzables d'una situació a una altra i es mantenen durant un temps raonablement llarg" ¹⁵.

Valiente i Galdeano ¹⁶ han analitzat nombroses definicions del concepte de competència i conclouen que les competències podrien definir-se com la "interacció d'un conjunt estructurat i dinàmic de coneixements, valors, habilitats, actituds i principis que intervenen en l'acompliment reflexiu, responsable i efectiu de tasques, transferibles a diversos contextos específics". Les competències, doncs:

- > Es posen de manifest quan s'executa una tasca o es realitza un treball.
- > Estan relacionades amb l'execució reeixida en una activitat, sigui laboral o d'un altre tipus.
- > Tenen relacions causals amb el rendiment laboral, és dir, no estan només associades amb l'èxit, sinó que s'assumeix que realment el causen.
- > Poden ser generalitzables a més d'una activitat.
- > Combinen aspectes cognoscitius, afectius, psicomotrius i sociològics.

En l'àmbit educatiu les teories modernes es recolzen en l'enfocament dinàmic, que vincula el concepte de competència més al funcionament de la persona en el context d'actuacions (perseverança, flexibilitat, autonomia, responsabilitat) que a la simple enumeració de qualitats o atributs (aptituds, actituds, coneixements, habilitats) que la fan apta per a un acompliment eficient.

En el món laboral, la competència professional s'associa al concepte de necessitat de flexibilitat com a qualitat funcional del subjecte per aconseguir un bon exercici en diferents situacions. És ressaltada a la definició de "professional competent" que s'ofereix al glossari del document *Anàlisi Ocupacional i Funcional de la feina* (IBERFOP-OEI, 1998). Així, es planteja "competent" aquella persona que posseeix un repertori d'habilitats, coneixements i destreses i la capacitat per aplicar-les en una varietat de contextos i organització laboral." ¹⁷

Tipologies de Competències

Les competències solen dividir-se entre les competències tècniques pròpies d'una professió i les competències transversals. Les competències transversals són aquelles que recullen diversos aspectes genèrics com són els de coneixements, habilitats, destreses i capacitats que ha de tenir qualsevol persona abans de ser incorporada al mercat laboral¹⁸ Tenen característiques com ara: no es troben lligades a cap ocupació en particular; són necessàries en tota classe d'ocupació; són adquirides en el procés d'aprenentatge; permeten el desenvolupament continu de noves habilitats i la seva adquisició i acompliment és avaluable.

El Manual de Formación para Asistentes personales (PREDIF 2019) identifica tres tipologies de competències:

- › **Ètiques:** Són les que ajuden al fet que la persona es conegui a si mateixa amb actitud reflexiva, i respecte als altres. Assegura coherència entre allò tècnic i en la relació amb l'altre. Aquestes competències ètiques s'hauran de reflectir en l'actuació de l'assistent personal des dels principis ètics de responsabilitat, justícia i no maleficència, dignitat i sobretot d'autonomia com a valor principal.
- › **Relacionals:** Són les que faciliten la connexió amb la persona i possibiliten la trobada.
- › **Tècniques:** Són aquelles que es refereixen a les habilitats específiques implicades amb el correcte exercici de la funció i de les tasques concretes, en aquest cas del/la assistent personal.

Des de la perspectiva teòrica presentada més amunt, les competències ètiques i relacionals s'inclourien en el conjunt de competències transversals mentre que les tècniques són les que es consideren pròpies de la professió d'AP. A partir dels continguts d'aquest manual i per tal de dissenyar el marc teòric del present estudi, s'han considerat com a competències transversals de l'assistència personal la flexibilitat, la predisposició, el compromís, l'ètica i respecte pels drets humans. També la capacitat de posar-se en segon pla i no jutjar les decisions de la persona usuària són competències altament valorades per poder realitzar l'exercici de la seva professió sense interferir en el projecte de vida independent de la persona usuària.

¹⁸ > MARTÍNEZ-CARO, E.; CEGARRA-NAVARRO, J.G. El desarrollo de competencias transversales en dirección de operaciones mediante proyectos de emprendimiento. WPOM-Working Papers on Operations Management, [S.l.], v. 3, n. 2, p. 09-19, nov. 2012. ISSN 1989-9068.

5 La formació i qualificació d'assistents personals a Catalunya

5.1 El marc espanyol

A l'estat espanyol, la normativa legal en relació a la qualificació professional d'assistència personal es troba a la resolució del 11 de desembre de 2017, de la Secretaria d'Estat de Serveis Socials i Igualtat que regula la qualificació professional d'atenció a la dependència i on s'especifica que:

“Quienes realicen las funciones de asistencia personal a personas en situación de dependencia, previstas en el artículo 19 de la Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las Personas en Situación de Dependencia, y los/as auxiliares de ayuda a domicilio, deberán acreditar la cualificación profesional de atención sociosanitaria a personas en el domicilio, establecida por el Real Decreto 295/2004, de 20 de febrero, según se determine en la normativa que la desarrolla.”

Tanmateix, a la mateixa resolució es comenta més endavant:

“En el caso de los asistentes personales, las exigencias de cualificación profesional referidas anteriormente se adaptarán a la regulación que se establezca por Acuerdo del Consejo Territorial de Servicios Sociales y del Sistema para la Autonomía Personal y Atención a Dependencia, que se apruebe a tal efecto.”

A data d'avui no hi ha consens dins del Consell Territorial de Serveis Socials i del Sistema per a l'Autonomia Personal i l'Atenció a la Dependència¹⁹, organisme del qual depenen aspectes relacionats amb la definició, objectius, requisits i formació de l'assistència personal.

Davant d'aquesta situació de buit normatiu les entitats i moviments activistes que promociónen l'assistència personal en el marc de la filosofia de la vida independent han reivindicat una formació específica per als assistents personals. Aquesta demanda va cristal·litzar en un document presentat des d'un grup de treball del Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad (CERMI) que va ser presentat al mateix Consell Territorial el 20 de febrer del 2018.

En aquest document²⁰ es defensa el dret a la formació de l'assistent personal, s'estableix una formació de 50 hores on es dona prioritat a la formació en filosofia de vida independent i desenvolupament de competències transversals relacionades en les habilitats socials, a més d'aspectes generals sobre cures bàsiques i mobilitzacions. En resum, una formació curta, àgil i flexible on els paràmetres establerts els marca la persona usuària, allunyant-se dels continguts propis de les titulacions sociosanitàries.

¹⁹ > Organisme format per la direcció general de l'IMSERSO i les direccions generals de les diferents comunitats autònomes.

²⁰ > Document realitzat pel grup de treball d'assistència personal dins el Comitè Espanyol de Representants de Persones amb Discapacitat (CERMI), que presideix actualment PREDIF i on participen 15 federacions membres del comitè amb la missió de consensuar propostes i donar-les a conèixer a l'IMSERSO i a les comunitats autònomes per tal d'agilitzar el desenvolupament de l'assistència personal dins el marc del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència (SAAD).

5.2 La normativa catalana

A Catalunya la normativa que regula la qualificació professional dels assistents personals és l'Ordre TSF/216/2019, de 28 de novembre ²¹. Segons aquesta, el personal auxiliar de gerontologia, auxiliar per a l'atenció personal de persones amb discapacitat, assistent d'atenció domiciliària, treball familiar i assistent personal, ha d'acreditar la qualificació professional d'atenció sociosanitària a persones dependents en institucions socials ²², o la qualificació professional d'atenció sociosanitària a persones en el domicili ²³. Així mateix la pròpia ordre especifica que "la qualificació professional del personal que du a terme funcions d'assistència personal a persones en situació de dependència ve determinada per les titulacions i certificats esmentats anteriorment, fins que s'aprovi una qualificació professional específica per a aquest col·lectiu de professionals" (art. 1.9).

El Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ha engegat la fase de tramitació del Decret que regularà l'Assistència Personal a Catalunya. La seva aprovació i la data en que es faci encara és una incertesa.

D'altra banda, davant la constatació que malgrat l'esforç realitzat per les administracions públiques, els agents socials, les entitats proveïdores de serveis i els mateixos professionals no s'ha assolit la qualificació del 100% d'aquests professionals, el Departament va obrir procés d'habilitació professional d'assistents personals a 31 de desembre de 2017 (el període per realitzar els tràmits va iniciar-se el 13 de desembre de 2019 i finalitza el 12 de desembre de 2020) ²⁴. Així, poden habilitar-se de manera excepcional, en l'ocupació que correspongui, les persones que a 31 de desembre de 2017 puguin acreditar una experiència d'almenys tres anys amb un mínim de 2.000 hores treballades en els darrers dotze anys en alguna de les ocupacions d'auxiliar d'atenció a persones en situació de dependència, o, en cas de no assolir aquest mínim d'experiència, que hagin treballat i disposin d'un mínim de 300 hores de formació en els darrers dotze anys relacionada amb les competències professionals que es vulguin acreditar. Aquest procés deixa fora de l'habilitació a assistents personals que hagin treballat posteriorment a la data del 31/12/2017.

21 ▶ Participen 15 federacions membres del comitè amb la missió de consensuar propostes i donar-les a conèixer al IMSERSO i a les comunitats autònomes per a agilitar el desenvolupament de l'assistència personal dins del marc del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència (SAAD).

https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitx-a/?action=fitxa&mode=single&documentId=863815&version-Id=1775161&language=ca_ES

22 ▶ Reial Decret 1368/2007

23 ▶ Reial Decret 295/2004

24 ▶ Aquesta habilitació s'empara en la normativa aprovada pel Consell Territorial de Serveis Socials i del Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència mitjançant la Resolució d'11 de desembre de 2017 BOE el 30/12/2017), de la Secretaria d'Estat de Serveis Socials i Igualtat, que modifica parcialment l'acord de 27 de novembre de 2008, sobre criteris comuns d'acreditació per a garantir la qualitat dels centres i serveis del Sistema per a l'autonomia i atenció a la dependència, modificat per l'acord de 7 d'octubre de 2015.

6 La formació i qualificació d'assistents personals a Europa

Per tal de complementar el marc teòric sobre la formació i qualificació d'assistents personals, s'ha dut a terme una cerca de fonts secundàries sobre aquesta temàtica. S'han localitzat alguns documents i experiències d'interès que es descriuen a continuació.

6.1 Exigències de qualificació professional a Europa

El document més recent, que aporta un abordatge comparat d'aquesta temàtica, ha estat elaborat pel Centro de Documentación y Estudios de la Fundació Eguía-Careaga (País Basc). Aquest document sintetitza una revisió de l'estat de la situació a Alemanya, Àustria, França, Regne Unit i Suècia sobre la formació, qualificació i acreditació de professionals de l'assistència personal ²⁵.

En el context d'aquesta revisió, s'entén l'assistència personal com la compra privada de serveis assistencials, fora de centres especialitzats, quan es realitzi en el marc d'una provisió pública. En altres paraules, la descripció no s'ha limitat al que s'entén com a assistència personal per a la vida independent, sinó que també inclou assistència per a les activitats de la vida quotidiana de les persones dependents en el marc del seu domicili. Per la seva rellevància i pertinença en el marc del present estudi en citarem les conclusions principals.

La revisió internacional permet afirmar que tant en els serveis de suport a la llar autoritzats, com en la contractació privada de suport a les activitats de la vida quotidiana o d'assistència personal, no s'estableixen els requisits mínims habituals de qualificació professional.

França és l'únic país on es requereix una titulació específica per a les prestacions d'assistència personal. Les prestacions d'assistència personal s'han de realitzar per auxiliars de la vida social, els acompanyants educatius i socials o els assistents personals. L'accés a aquests perfils professionals està acreditat per diversos Diplomes d'Estat (acompanyament educatiu i social, assistent de vida social, agent d'acompanyament a ancians i dependents, etc.) que exigeixen una formació teòrica i pràctica de 1.365 hores.

En el cas d'Alemanya, només es requereix aquesta titulació en el cas de personal encarregat dels serveis d'assistència a domicili, és a dir per a les persones que exerceixen una responsabilitat en la gestió d'entitats que presten aquests tipus de serveis. Aquestes professionals que assumeixen tasques de responsabilitat han de tenir titulacions d'infermeria (*krankenschwester*) o han de ser cuidadors/es sènior (*altenpfleger*), una experiència professional d'almenys dos anys, i han d'haver completat un curs de formació contínua (durada mínima de 460h) de lideratge, organització i gestió.

25 ▶ SIIS, Asistencia Personal: formación, cualificación profesional y acreditación, Fundació Eguía-Careaga. Accés 09/04/2019 <https://www.asistenciapersonal.org/content/asistencia-personal-formaci%C3%B3n-cualificaci%C3%B3n-profesional-y-acreditaci%C3%B3n>

Per a un altre personal que treballi en el servei d'ajuda de domicili autoritzat, no hi ha requisits mínims per a titulacions professionals. En el cas d'Alemanya també s'exigeix una qualificació especial quan es requereix la manipulació de dispositius mèdics com ara respiradors artificials²⁶.

A Bèlgica tampoc s'exigeixen requisits en quant a formació o experiència de l'assistent personal de persones amb discapacitat. És la persona usuària qui fixa els criteris de selecció de l'assistent segons les tasques que hagi de dur a terme o les característiques que considera important que tingui (cura, discreció, respecte a la privacitat, paciència, flexibilitat, creativitat)²⁷.

6.2 El cas de Suècia²⁸

A Suècia com a norma general qualsevol persona major d'edat pot ser assistent personal, l'únic requisit que s'exigeix es que sigui seleccionada per l'usuari del servei. El servei suec d'ocupació recomana que aquests tipus de llocs de treball siguin ocupats per persones que hagin superat un programa de formació professional de cures (a nivell d'educació secundària).

Alguns estudis realitzats entorn de la figura de l'assistent personal en aquell país demostren que és una professió percebuda de baix perfil. La Inspecció de Treball sueca afirma que l'assistent personal és una professió molt poc valorada amb una competència específica encara no reconeguda. Aquesta afirmació se la fan seva algunes persones que treballen com ajudants personals que pensen que el fet que no es necessita cap formació ni qualificació dona la sensació que la feina pot fer-la qualsevol sense coneixement ni experiència. Igualment se senten tractades de forma condescendent per individus que treballen en altres professions. Els i les assistents personals consultats/des per aquests estudis afirmen que aquesta visió devaluada de la professió és errònia; argumenten que realitzen una feina important, on han de desenvolupar competències específiques i que l'experiència vital és més important que la formació formal per a la feina²⁹.

D'acord amb un estudi del Sindicat de Treballadors municipal, 4 de cada 5 assistents personals són dones, la majoria d'entre 25 i 44 anys, un terç nascudes en un altre país (Finlàndia, Iraq, Noruega i Bòsnia principalment); dos de cada tres han treballat més de tres anys com assistents personals i només una de cada quatre treballa a jornada completa. El nivell educatiu varia des de l'educació bàsica a la superior i l'alta taxa de rotació indica que es tracta d'un treball temporal per a la majoria d'assistents personals³⁰.

²⁶ > <https://www.independentliving.org/docs7/Germany-personal-assistance.html>
Accés 14/05/2020

²⁷ > <https://www.onafhankelijken.be/>
Accés 14/05/2020

²⁸ > Resum elaborat a partir de Westberg, K. (2010), Personal Assistance in Sweden, Independent Living Institute, Gentbrugge. Accés 10/04/2019

https://www.independentliving.org/files/Personal_Assistance_in_Sweden_KW_2010.pdf

²⁹ > 145 Socialstyrelsen 2007 pp.54-55

³⁰ > Kommunal (2004) Personliga assistenters arbetssituation [Personal assistants' working conditions], stockholm: Kommunal.

7.1 Nivell de resposta i representativitat

Com s'ha explicat en l'apartat de metodologia, en el marc d'aquest estudi s'han distribuït dos qüestionaris digitals de resposta anònima a dos col·lectius vinculats al Servei d'Assistència Personal d'ECOM.

- > Assistents personals dels serveis d'assistència personal finançats per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya (DTASiF). Amb una població total de 125 AP i una resposta a l'estudi de 98 persones.
- > Persones usuàries dels serveis d'assistència personal d'aquests dos programes finançats públicament. Amb una població total de 72 persones i 65 respostes.

El nivell de resposta obtingut en el qüestionari d'AP ha estat del 78,4% del total d'assistents personals que treballen en els serveis gestionats per ECOM. A nivell d'usuaris les respostes se situen en el 90,2% del total de les persones usuàries dels serveis d'ECOM. Analitzada la composició demogràfica dels universos de població de referència (usuaris i AP dels serveis gestionats per ECOM) podem afirmar que es tracten de mostres representatives.

A nivell de Catalunya no existeix un registre únic de les persones que treballen d'assistents personals. Indirectament, però, podem estimar una xifra d'aquest col·lectiu professional a partir dels i les AP del Servei d'ECOM i de la xifra oficial de persones usuàries que reben una prestació d'AP a Catalunya, que l'any 2019 era de 84 persones³¹ (d'aquestes 25 són usuàries dels serveis gestionats per ECOM). Si estimem un mínim d'1 AP per cadascun d'aquests usuaris podem concloure que el col·lectiu de persones que treballen d'AP a Catalunya es troba entorn de les 184 persones³². Amb aquest volum de població total, l'índex de resposta al nostre estudi se situaria en el **53,2% dels AP de Catalunya**. Malgrat ser una proporció molt elevada no podem afirmar la seva representativitat respecte a la població total d'AP, en no conèixer la distribució demogràfica d'aquesta darrera.

L'estimació del col·lectiu de **persones usuàries a nivell de Catalunya** l'obtenim igualment dels usuaris i usuàries que participen en els programes d'ECOM a més de les persones que reben prestació d'AP³³: és a dir un total de 131 persones usuàries de serveis d'AP a Catalunya. Amb aquesta població total el percentatge de resposta del nostre estudi se situa en el **49,6% del total d'usuàries dels serveis**. Igualment, en no tenir una distribució demogràfica d'aquesta població no podem inferir la representativitat de la nostra mostra malgrat una altra vegada es tracta d'un percentatge important del conjunt de persones usuàries d'aquests serveis.

³¹ > Seguiment del Desplegament de la Llei de Dependència. Històric i evolució de les dades de la dependència a Catalunya. Primer trimestre del 2020. https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/persones_amb_dependencia/dades_dependencia/

³² > 125 AP dels serveis d'ECOM més els 84 estimats per a la resta de persones que reben prestació d'assistència personal, dels quals hem de descomptar l'equivalent 25 usuaris/es que es troben en ambdós col·lectius.

³³ > 72 pertanyents dels serveis d'ECOM i 84 registrats públicament, descomptats els 25 que es troben en ambdós col·lectius.

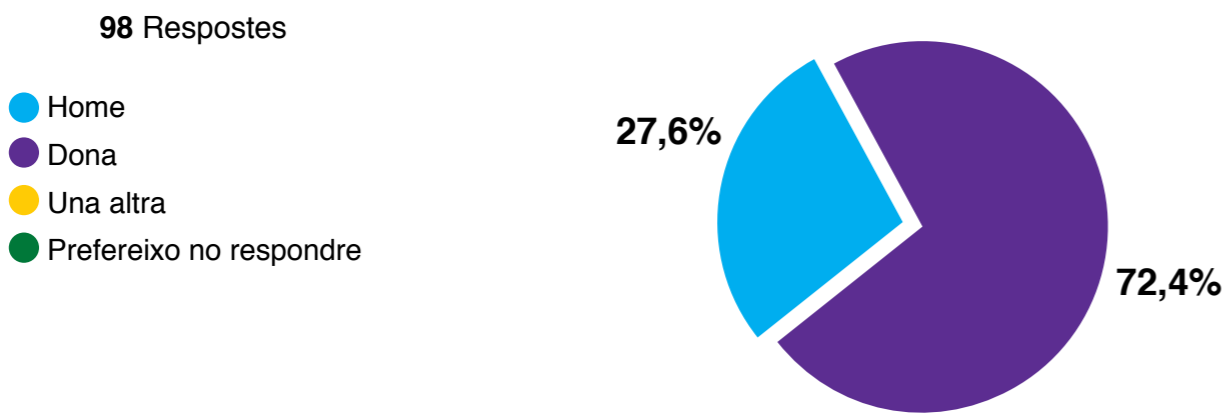
7.2 Característiques del col·lectiu professional d'assistents personals

Gènere, edat, nacionalitat i origen

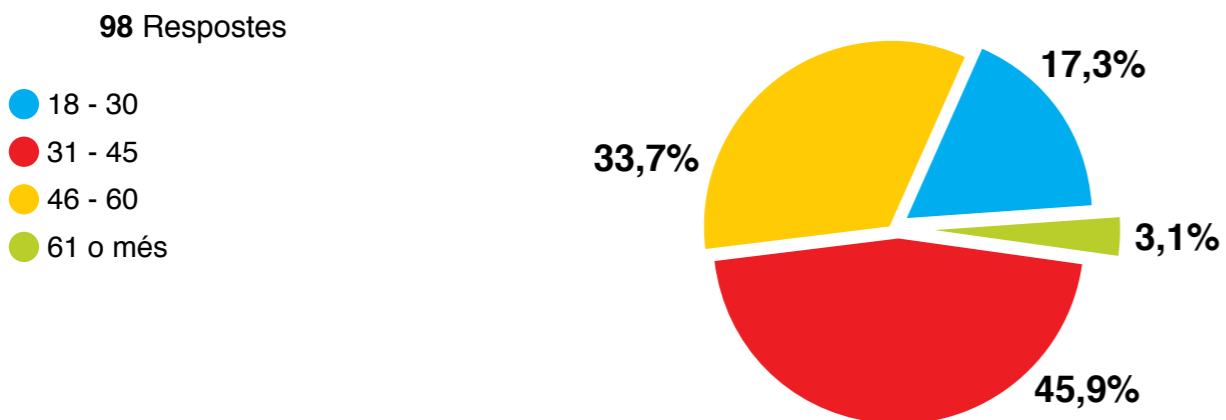
En els gràfics de l'1 al 4 es mostren els resultats agregats del perfil demogràfic dels i les AP enquestats/des. Com es pot observar es tracta d'un col·lectiu molt feminitzat (72,1% de dones) amb edats majoritàriament compreses entre els 31 i els 60 anys (prop del 80% de les respostes).

Respecte a la nacionalitat i al lloc de naixement, destaca una presència majoritària de persones nascudes fora de l'estat espanyol (un 70%) i només un 22% nascudes a Catalunya. Malgrat aquestes xifres, un 51,7% del total d'enquestats tenen la nacionalitat espanyola.

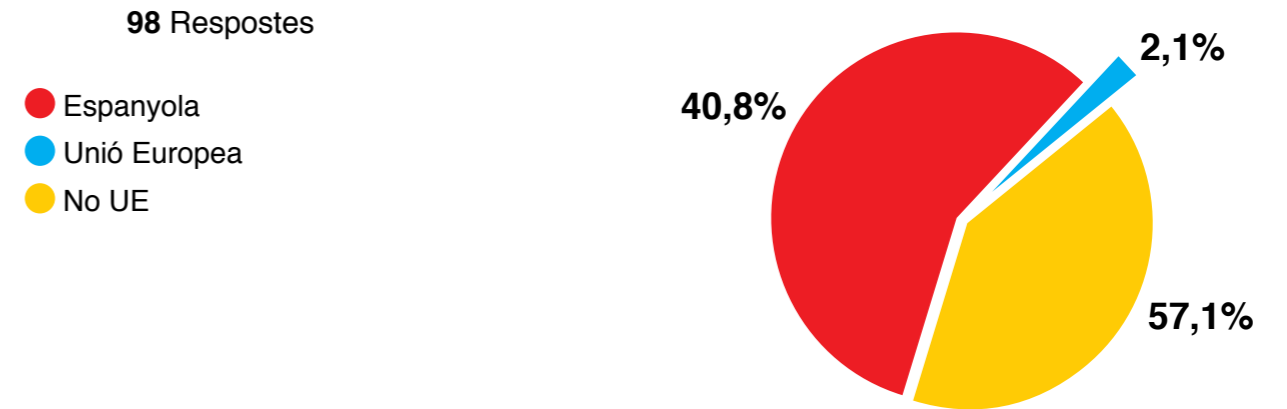
Gràfic 1 > Gènere dels/les AP

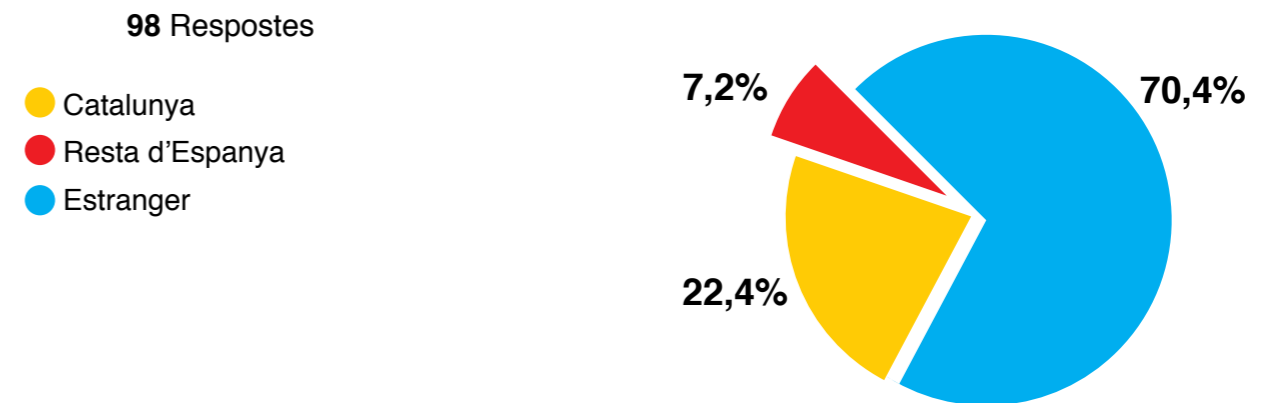
Gràfic 2 > Distribució d'edats dels/les AP

Gràfic 3 > Distribució de nacionalitats dels/les AP

Gràfic 4 > Lloc de naixement dels i les AP

Nivell i àmbit d'estudis

Només un 9,2% del total d'enquestades manifesta no haver acabat l'educació obligatòria. Un 19,4% ha acabat l'educació obligatòria i un 46,9% té finalitzada l'educació secundària post-obligatòria (Batxillerat o Cicle Formatiu de Grau Mitjà). Finalment un 27,6% disposen de títols d'educació superior (Cicle Formatiu de Grau Superior, universitaris, i post-universitaris).

En el qüestionari s'inclouia també una pregunta referida a l'àmbit d'aquests estudis. D'acord amb els resultats, un 60% de les enquestades ha realitzat els seus estudis en els àmbits sanitari (en primer lloc i de forma destacada), educatiu i/o social. La resta s'ha format en d'altres àmbits o manifesta no haver-se format en cap àmbit específicament.

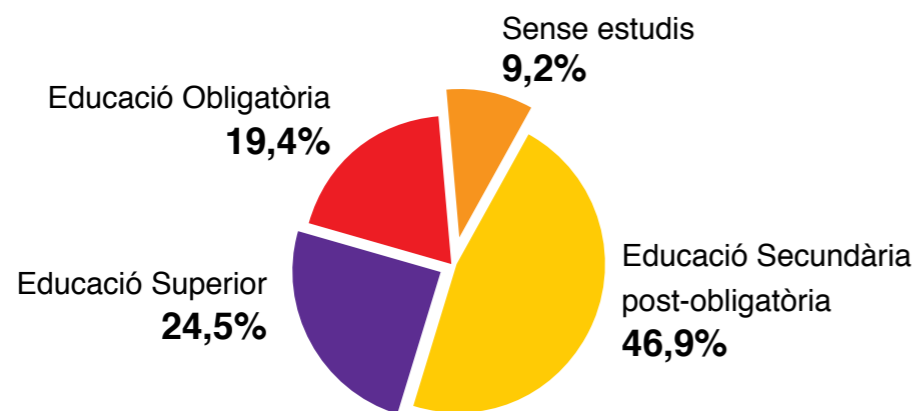
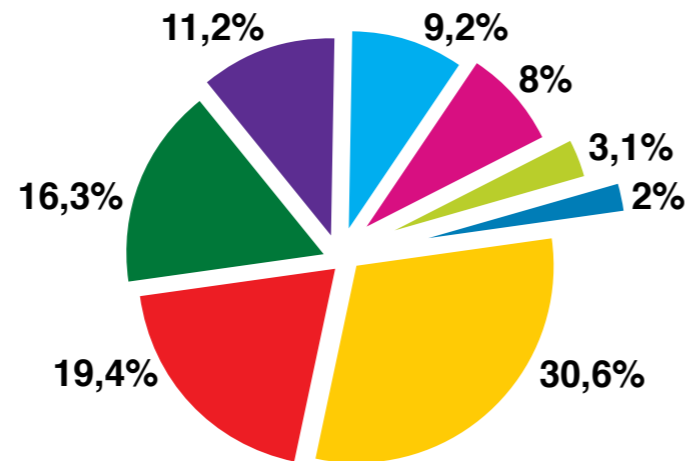
Gràfic 5 > Nivell màxim d'estudis assolit

Pregunta 5

Quin és el teu nivell màxim d'estudis acabats?

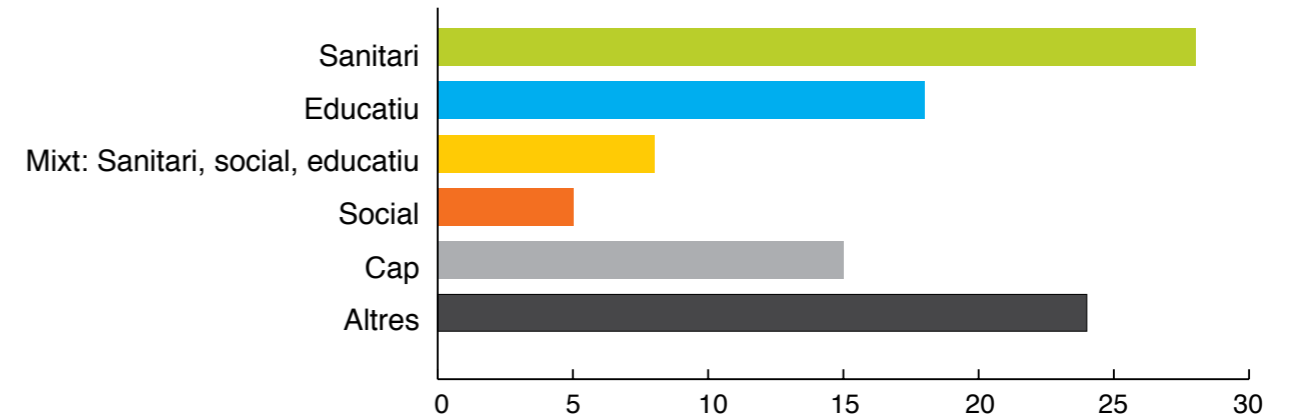
98 Respostes

- No he acabat l'educació obligatòria
- Educació obligatòria (ESO o EGB)
- BUP, COU o batxillerat
- FP1 / CF grau mitjà
- FP2 / CF grau superior
- Diplomatura o equivalent
- Llicenciatura o equivalent
- Postgrau o màster
- Doctorat

Gràfic 6 > Àmbit d'estudis

98 Respostes

Experiència professional com a AP

Aquest bloc de preguntes s'interessava per l'experiència professional com a AP. El 53,3% de les persones enquestades duu menys de 3 anys en l'exercici d'assistent personal i un 38,8% treballen en altres feines a temps parcial mentre que un 36,7% tenen cura dels fills o d'altres responsabilitats familiars.

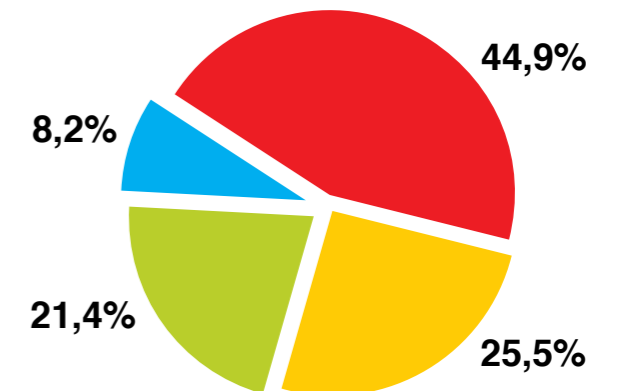
Gràfic 7 > Anys d'experiència de treball com a AP

Pregunta 7

Quant temps has exercit com a assistent/a personal de personal amb discapacitat física?

98 Respostes

- Menys d'un any
- Entre 1 i 3 anys
- Entre 4 i 7 anys
- Més de 7 anys

Experiència professional com a AP

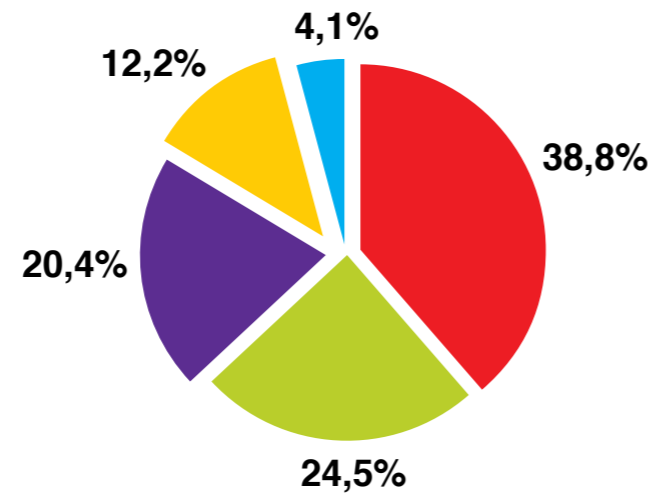
Gràfic 8 > Activitats complementàries principals dels AP

Pregunta 9

Actualment compagines el treball d'assistent personal de persones amb discapacitat física amb una altra activitat?

98 Respostes

- Estudis
- Treball en altres coses a temps parcial
- Cura dels fills/as
- Altres responsabilitats familiars
- Altres

Gràfic 9 > Període màxim de treball amb una persona usuària

Pregunta 10

Quin és el període més llarg que has treballat amb una persona usuària?

98 Respostes

- La majoria dels meus serveis han estat inferiors a 2 mesos
- Entre 3 i 6 mesos
- Entre 6 mesos i un any
- Més d'un any

7.3 Percepcions sobre la formació dels i de les assistents personals

H11: Els i les assistents personals creuen que estan capacitats per exercir la seva feina.

H12: Les persones usuàries creuen que els assistents personals estan capacitats per exercir la seva feina.

En aquest bloc d'anàlisi s'aborden les qüestions relacionades amb la percepció que tant els i les assistents personals com les persones usuàries tenen sobre les capacitats dels AP per desenvolupar la seva activitat professional. Aquest anàlisi inclou els resultats de les enquestes realitzades a aquests dos col·lectius així com la síntesi dels resultats de les tècniques qualitatives implementades en l'estudi.

Assistents personals: resultats quantitius

En el qüestionari als i les AP hi havia una pregunta que preguntava en una escala de Likert de l'1 al 4 si la persona es considerava capacitada per desenvolupar la seva feina. Els resultats es poden veure a el gràfic 10.

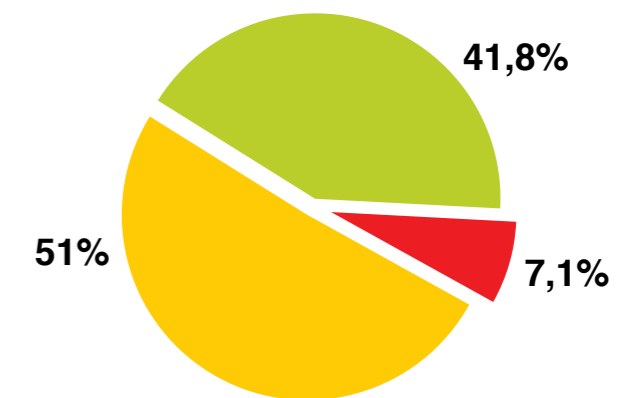
Gràfic 10 > Autopercepció sobre el nivell de capacitació dels/les AP

Pregunta 11

Creus que estàs capacitat/ada per a treballar d'assistent/a personal?

98 Respostes

- Molt poc capacit/ada
- Poc capacit/ada
- Bastant capacit/ada
- Molt capacit/ada

Com es pot observar al gràfic 10, la totalitat les persones enquestades se situen a la banda alta de l'escala. L'equip investigador és conscient que les respostes a aquesta pregunta poden estar condicionades pel fet que l'enquestat pugui percebre - malgrat l'anonimat i els objectius de l'enquesta -, que la seva resposta pugui tenir conseqüències en la seva situació laboral. Malgrat la possible limitació en la resposta d'aquesta pregunta s'ha considerat interessant aprofundir en els factors que poden influir en l'autopercepció del nivell de capacitació dels professionals de l'assistència personal.

Persones usuàries: resultats quantitius

En primer lloc s'han creuat les respostes a la pregunta sobre l'autopercepció sobre la capacitat per exercir com a AP i el temps que fa que la persona treballa com a assistent personal. Com es pot observar en la *Taula 5*, la totalitat dels AP que es consideren poc capacitats han treballat menys de tres anys en el servei i a mesura que augmenten els anys d'experiència s'incrementa la percepció de capacitat. Aquesta tendència queda reflectida també en l'evolució de les mitjanes.

Taula 5 > Autopercepció sobre la capacitat i experiència de treball com a AP

Et sents capacit/ada per exercir d'assistent personal?	Quan temps fa que treballes com a assistent personal?			
	N	Entre 0 i 3 anys	Entre 4 i 7 anys	Més de 7 anys
N	98	52	25	21
Molt capacit/ada	41	28,8%	48%	66,7%
Bastant capacit/ada	50	57,7%	52%	33,3%
Poc capacit/ada	7	13,5%	0%	0%
TOTAL		100%	100%	100%
Mitjana		3,2	3,5	3,7

Un segon aspecte analitzat ha estat si el fet de tenir formació específica en AP influeix en l'autopercepció d'una capacitat més gran per desenvolupar les tasques pròpies de l'assistència personal. La *taula 6* mostra els resultats d'aquest exercici i observem una lleugera tendència a sentir-se més capacit quan s'ha rebut una formació específica prèvia, encara que les persones que es consideren poc capacitades es distribueixen quasi paritàriament entre les que han rebut formació i les que no.

Taula 6 > Autopercepció sobre la capacitat i formació prèvia d'assistent personal

Et sents capacit/ada per exercir d'assistent personal?	Has rebut formació prèvia específica d'assistent personal?		
	N	NO	SI
N	98	54	44
Molt capacit/ada	41	33%	52%
Bastant capacit/ada	50	59%	41%
Poc capacit/ada	7	7%	7%
TOTAL	100%	100%	100%

Persones usuàries: resultats quantitius

Un tercer aspecte per ajudar a caracteritzar l'autopercepció de capacitat el trobem en el creuament amb el màxim nivell d'estudis assolit. D'acord amb els resultats que es mostren a la *taula 7* no podem establir una relació directa entre el nivell d'estudis i l'autopercepció sobre la capacitat. Així, per exemple en les persones que han acabat l'educació obligatòria és on es concentra un percentatge més alt de respostes com a molt qualificades, que va en descens a mesura que augmenta el nivell d'estudis. En el cas de les persones que no han acabat l'educació obligatòria (Sense estudis) sí que presenten valoracions més baixes respecte a la seva capacitat.

Taula 7 > Autopercepció sobre la capacitat i experiència de treball com a AP

Et sents capacit/ada per exercir d'assistent personal?	Quin és el nivell màxim d'estudis assolits?				
	N	Sense estudis	Educació obligatòria	Post obligatòria	Estudis superiors
N	98	9	19	46	24
Molt capacit/ada	41	0%	58%	46%	38%
Bastant capacit/ada	50	67%	42%	46%	63%
Poc capacit/ada	7	33%	0%	9%	0%
TOTAL		100%	100%	100%	100%
Mitjana		2,7	3,6	3,4	3,4

Finalment s'ha considerat interessant analitzar l'autopercepció sobre la capacitat per exercir d'AP i l'àmbit dels estudis. Tal com s'ha comentat en el segon apartat d'aquest punt, un 60% dels enquestats ha realitzat els seus estudis en els àmbits sanitari, educatiu i/o social, que són els sectors formatius que tradicionalment s'han considerat més vinculats a l'AP. En la *taula 8* s'observa que no hi ha una relació directa entre haver-se format aquests àmbits i una millor percepció sobre les capacitats per exercir com a AP.

Taula 8 > Autopercepció sobre nivell de capacitat i àmbit dels estudis realitzats

Et sents capacit/ada per exercir d'assistent personal?	Àmbit dels estudis realitzats?						
	N	Sanitaris	Altres	Educatiu	Cap	Mixt*	Social
N	98	28	24	18	15	8	5
Molt capacit/ada	41	46%	46%	44%	20%	50%	40%
Bastant capacit/ada	50	54%	50%	56%	40%	50%	60%
Poc capacit/ada	7	0%	0%	0%	40%	0%	0%
TOTAL		100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mitjana		3,5	3,4	3,4	2,8	3,5	3,4

* Estudis que combinen els àmbits sanitari, educatiu i/o social

Assistents personals: anàlisi qualitativa

En general, els i les AP que van participar en la dinàmica de Focus Groups es perceïen com a capacitats i capacitades per desenvolupar les tasques pròpies de l'assistència personal. De forma espontània relacionen la seva preparació per a la feina amb la capacitat per adaptar-se a les necessitats de les persones usuàries i al fet d'anar aprenent en el dia a dia a través de la relació que s'estableix amb elles.

“Yo creo que en transcurso del tiempo he aprendido muchas cosas y que sí me siento muy capacitada.”

“...siento que ella [la usuaria] me ha ido formando, porque también depende del usuario, es decir, yo por ejemplo no tengo el socio-sanitario, hay cosas que no manejo, por ejemplo, no sé hacer transferencias. Lo puedo aprender, claro que lo puedo aprender, pero hasta el momento no lo he necesitado. Si llegara a tener un usuario que lo necesitara, lo aprendería... Para mí tiene que ver con las necesidades del usuario en tanto que uno se sienta capacitado para uno poder darle el servicio”

“Yo en el caso mío con ellas lo manejo bien porque me he acoplado a las necesidades de ellas, lo he ido aprendiendo, yo con mis usuarios sabemos interactuar muy bien...”

“Tú tienes que adaptarte a cada persona y eso te va formando sí o sí, día a día, y tú te adaptas a ellos. Y yo también estoy muy contenta con mis usuarios que me han ayudado mucho...”

“Yo creo que cada usuario es una especialidad y aprendemos con cada uno que vamos a ellos. Cada uno tiene una particularidad. Aprendes de ellos, de las necesidades de cada uno de ellos.”

Un segon aspecte analitzat es la relació entre anys d'experiència professional com a AP i si això els fa sentir amb més o menys capacitats professionals. De forma general s'assumeix que probablement no sigui tant els anys treballats com el nombre de persones usuàries amb les quals s'ha treballat; com més alt sigui aquest nombre, l'AP ha viscut un ventall més gran de situacions i ha hagut de donar resposta a necessitats diferents.

“Llevo 6 años, lo que pasa que llevo 4 años con la misma usuaria y anteriormente hice bastantes sustituciones. Yo creo que eso también influye, el hecho de tener durante tanto tiempo la misma persona... No ves todo el abanico de este trabajo. Claro, estoy tan centrado en esa persona que ... Claro que me veo capacitado, pero a lo mejor voy a otro domicilio y alguna cosa que tendré que preguntar cómo se hace y hacerlo de la mejor forma...”

“...los años sí que hacen la experiencia, pero cada usuario tiene una particularidad. Y cuando llegamos donde ellos unos se levantan de una manera... Digamos el manejo de grúas. Unos tienen un modelo de grúa, otros otra, y a ti te dicen “¿tú tienes experiencia con el manejo de grúas?” y uno dice “pues sí” pero al llegar al allí es otro tipo de grúa... Entonces la experiencia la vamos adquiriendo con los usuarios...”

Respecte a la influència dels estudis previs en la formació dels i les assistents personals, en general es valoren, sobretot aquelles persones que els tenen, però no es consideren un requisit bàsic per desenvolupar l'assistència personal. Els arguments que es repeteixen es podrien resumir en què els estudis són un punt de partida però la feina de l'AP s'ha de concretar en cada usuari, en les seves necessitats i demandes. També s'al·ludeix a una sèrie de valors i actituds que no estan directament vinculats a una formació concreta.

“para trabajar de AP tienes que ser una persona íntegra y que te hayas desarrollado un poco como persona y tener una sensibilidad y una humanidad mínima para poder hacer este tipo de trabajo. Creo que hay muchas formas de llegar a ser una persona íntegra o ser una persona con sensibilidad en lo social. En mi caso estudiar me ha ayudado a eso... Pero evidentemente hay otras formas de llegar a eso...”

“para mí sí me parece bastante importante tener formación ... Pero comparto que sí hay cuestiones que uno puede hacer muchos cursos y tener mucha formación, pero hay cuestiones de integridad, de ética, de humanidad y empatía que, si no están, difícilmente se puede dar un buen servicio.”

“Yo no tengo los mismos conocimientos que tienen mis compañeros, pero de la igual manera he tratado de acoplarme a la necesidad de cada uno de ellos. Sí que me gustaría aprender algo más, la verdad.”

Persones usuàries: resultats quantitius

En el qüestionari de persones usuàries es va incloure una pregunta per obtenir una valoració sobre el nivell de capacitació dels i les AP a partir dels dos mesos de servei. Es consideren aquests dos mesos com un període de temps mínim perquè, d'acord amb el model teòric d'AP presentat, la persona formi l'AP en els aspectes essencials del servei. Els resultats d'aquesta pregunta mostren com 8 de cada 10 persones usuàries consideren que els i les assistents personals estan bastant o molt capacitats per desenvolupar la seva activitat professional.

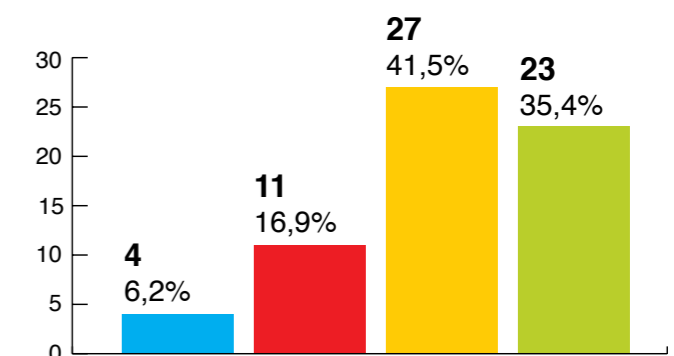
Gràfic 11 > Percepció de la capacitació dels/les AP per part dels usuàries

Pregunta 5

Creus que els teus i/o teves assistents personals, a partir dels dos mesos de servei, estan capacitats/as per a treballar d'assistent/a personal?

98 Respostes

- Molt poc capacit/ada
- Poc capacit/ada
- Bastant capacit/ada
- Molt capacit/ada

Persones usuàries: resultats quantitius

Respecte de la percepció sobre el nivell de capacitació que les persones usuàries tenen dels i les AP s'ha cregut interessant també veure la seva distribució respecte als anys d'experiència en l'ús del Servei d'Assistència Personal. Com es pot veure a la taula 9 en l'evolució de les valoracions mitjanes segons les agrupacions d'anys d'experiència, a mesura que aquests s'incrementen també ho fan les valoracions sobre el nivell de capacitació dels i les AP passats dos mesos. Aquesta tendència s'interromp en el grup de persones usuàries que porten més temps amb el servei.

Taula 9 > Percepció de capacitació passats dos mesos i anys d'experiència en el servei d'assistència personal

Quants anys d'experiència tens com a persona usuària del servei d'assistència personal?

Creus que els/les teus/teves AP a partir dels 2 mesos de servei estan capacitats/des?	N	0 - 3 anys	4 - 7 anys	7 - 10 anys	> 10 anys
N	66	17	16	6	27
Molt capacitada	24	12%	44%	67%	41%
Bastant capacitada	27	47%	31%	33%	44%
Poc capacitada	11	18%	25%	0%	15%
Molt poc capacitada	4	24%	0%	0%	0%
TOTAL		100%	100%	100%	100%
Mitjana		2,5	3,2	3,7	3,3

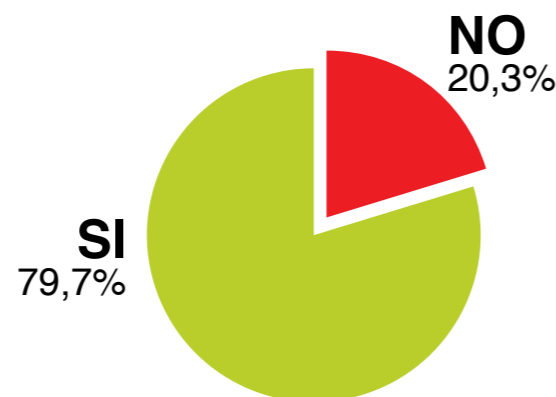
Finalment a les persones usuàries també se'ls va preguntar si a l'hora de realitzar processos de selecció d'AP tenien en compte la formació prèvia en els àmbits sanitaris o socials. Només 2 de cada 10 persones consideren aquest tipus de formació com un requisit per a la contractació d'un AP

Gràfic 12 > La formació prèvia de l'AP com a requisit professional

Pregunta 6

Demaneu als/les vostres assistents personals formació sanitària o social (Auxiliar d'Infermeria, Integració Social, Sociosanitari etc...)?

65 Respostes

Persones usuàries: anàlisi qualitativa

En el Focus Group es van analitzar els elements que, a parer de les persones usuàries del servei, conformaven una bona formació dels i les AP. En general tots els participants estan d'acord que el període inicial de dos mesos, inclús menys, és suficient per formar l'AP en aquells aspectes bàsics més de caràcter tècnic: higiene, mobilitzacions i transferències, logística domèstica, etc... On també trobem un consens ampli és en considerar l'AP ben capacitada quan té un bon coneixement de la Filosofia de Vida Independent (FVI) i tot el que això comporta de cara a la relació usuari/AP.

“...tenir clar quin és el concepte d'AP. Jo li dic que és una figura que em permet portar vida independent.”

“Lo que los diferencia entre si están poco capacitados o mucho es que entiendan la filosofía de vida independiente y la respeten, que tengan paciencia...”

“Yo creo que una persona está preparada para ser un AP cuando se da cuenta que es un trabajador que trabaja para ti y no es un cuidador”

“Fonamentalment que coneguin la FVI que vol dir 'jo usuari decideixo”

“De la persona només necessito que segueixi les meves indicacions i amb dos mesos és suficient perquè aprengui tot el que necessito que sàpiga”

En segon lloc, les persones usuàries també estan d'acord amb que hi ha una sèrie d'atributs que ajuden a un bon desenvolupament de la tasca d'AP. Atributs personals que van més enllà de la formació o nivell d'estudis: que li agradi la feina, que hi posi ganes, la voluntat d'escoltar, ser resolutiu, ser responsable, el compromís, l'esperit de servei, la discreció...

Un tercer element que es va dur a discussió és si el fet de disposar d'estudis específics en àmbits sanitaris, social o educatius millorava el desenvolupament de l'activitat professional dels AP. Aquí l'àmplia majoria opina que no són necessaris i es remet a la importància de que són ells els que han d'explicar a l'AP com volen que es facin les coses:

“qui més sap sobre mi soc jo i jo vull les coses d'una manera determinada no com li hagin pogut ensenyar”

“Crec que amb bona voluntat i escoltant-nos els uns als altres els títols sobren. Nosaltres crec que estem prou capacitats per saber com estem nosaltres mateixos i el que necessitem.”

“No me importa si tiene conocimientos o no. Si yo se lo explico, que tenga voluntad de intentar comprenderlo y hacerlo”

→ Persones usuàries: anàlisi qualitativa

Malgrat aquestes opinions, també es van manifestar punts de vista més intermedis (“si té formació en auxiliar d’infermeria molt millor”) i un dels participants va mantenir un punt de vista força categòric sobre la necessitat de que tinguin coneixements en l'àmbit sanitari:

“para mi es muy importante que tenga conocimientos de auxiliar de enfermería... Esas personas si no tienen conocimientos de fisiología no te van a hacer ningún bien, para que tú te sientas mejor físicamente”

En aquest sentit també es va obrir una discussió entorn de la formació prèvia i el perfil d'AP. Per exemple, quan es busca un AP per a substitucions o cobertures de vacances, com que es busca una persona per períodes curts, es prefereix que tingui coneixements d'auxiliars d'infermeria o similar perquè el que es prima és poder cobrir ràpid i amb poc esforç per formar la persona en qüestions bàsiques d'higiene, etc... Per a seleccions d'AP de caire més permanent, es tenen en compte els elements relacionats amb la filosofia de vida independent i els de caire més actitudinal comentats més a munt.

Finalment es va demanar a les persones usuàries participants si creien que els i les AP amb més nivell d'estudis acabats es desenvolupaven millor en les seves tasques. Les respostes en general foren bastant unànimes:

“Jo diria que al contrari: com més estudis, menys capacitats per fer d'AP”

“No es cuestión de estudios, es cuestión de cultura emocional, de ser persona”

“Lo importante es la responsabilidad no si tiene estudios o no”

“Jo sempre busco que tinguin uns mínims: responsable, compromesa, esperit de servei, discreta, respecti la confidencialitat. Tant si té nivell d'estudis com si no, si compleix aquests mínims per mi ja és garantia de bon servei i una bona entesa i tenir una llarga durada.”

Malgrat aquesta unanimitat, algunes persones usuàries també valoren el nivell d'estudis dels i les AP sobretot pel que respecte a poder conversar de temes d'interès mutu donat que comparteixen moltes hores.

“Yo si tiene estudios o no... A veces me va bien por temas de conversación, si queremos hablar de literatura. A mí me gusta la literatura, cuando hay momentos de relax, de acompañamientos”

“Si uno tiene más estudios pues pasa los ratos diferentes”

“ya sé que el AP no es una persona compañera de vida, pero claro, pasas muchas horas de tu vida con ese asistente...”

“son muchas horas con el AP y si tienes cosas en común se te hará más ameno el día, pero no es lo principal... Lo principal es lo que hablamos antes confidencialidad, etc...”

Respecte del tema dels estudis també es va posar de manifest que, en general, els i les AP amb més estudis no veuen aquesta feina a llarg termini, sinó més aviat com una feina temporal, mentre les persones usuàries sempre busquen la màxima estabilitat amb els seus i/o les seves AP.

7.4 La persona usuària com a formadora de l'assistent personal

H2: Els i les assistents personals es formen a través de les persones usuàries de l'assistència personal durant la prestació del propi servei.

Assistents personals: resultats quantitius

Des de la perspectiva dels AP, la persona usuària constitueix el referent clau en la seva formació professional. 8 de cada 10 AP consideren que el seu formador principal és la seva persona usuària. I quan preguntem quina és la formació que es considera més útil per desenvolupar les tasques d'AP, 7 de cada 10 opinen que la que pot oferir la persona usuària així com una entitat externa, mentre 2 de cada 10 es refereixen exclusivament a la que imparteix la persona usuària. Finalment 9 de cada 10 estan d'acord amb què el seu i/o la seva usuària els forma en el dia a dia de la seva activitat professional.

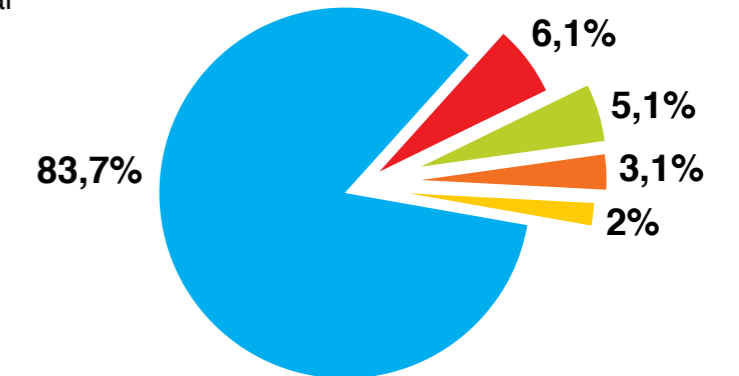
Gràfic 13 > La figura del formador des de la perspectiva del/la AP

Pregunta 12

Qui és el teu i/o la teva formadora principal com a assistent personal?

98 Respostes

- El teu usuari/a
- Formació prèvia
- Formació i l'usuari/a
- Formació ecom
- Eperiència laboral prèvia

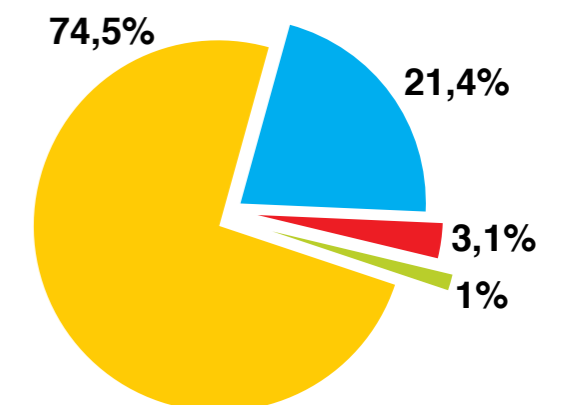
Gràfic 14 > Utilitat de la formació des de la perspectiva de l'AP

Pregunta 15

Quina formació creus més útil per a desenvolupar les teves funcions d'AP?

98 Respostes

- La que t'imparteix la persona per a la qual treballes
- La que et pot impartir una entitat externa
- La formació que imparteix la persona per a la qual treballes i la que pot impartir una entitat externa
- Curs Socio-sanitari

→ Persones usuàries: anàlisi qualitativa

Gràfic 15 > Formació en el dia a dia del servei

Pregunta 13

Consideres que el teu usuari et forma en el dia a dia?

98 Respostes

→ **Assistents personals: anàlisi qualitativa**

En general les opinions expressades pels AP van en la línia de situar la persona usuària com a formadora principal i de que aquesta formació s'estén en temes molt diversos al llarg de tot el servei. S'identifiquen diversos moments i temàtiques de la formació: un primer moment més relacionat amb qüestions molt bàsiques d'higiene, logística, activitats domèstiques, maneig d'ajudes tècniques; després al llarg de tot el servei altres aspectes relacionats més amb l'estil de vida de la persona usuària.

“Al principio hay un boom de información o de formación por parte del usuario, es como el kit básico de supervivencia para poder sobrelivir cada vez que llegas para levantarlo o lo que sea que estés haciendo. Luego hay otra formación que dura para siempre que es transversal, (...) que la persona necesita para disfrutar de su proyecto de vida y es continuo porque sus necesidades cambian y su disfrute de la vida depende de diferentes factores conforme éstas se desarrollan”

“... yo también no tenía ni idea de utilizar una silla de ruedas eléctrica y él [usuario] me enseñó... y cada necesidad que surge tú te vas integrando a lo que necesita tu usuario”

“yo no sabía cómo usar la grúa y para mi ahora es muy fácil (...), son experiencias, pero también son enseñanzas. A partir de lo que ellos le dicen, uno va aprendiendo día a día”

Per acabar aquest apartat dedicat a l'aprenentatge dels i les AP es va demanar als participants que fessin una llista de tres coses que haguessin après amb els seus i/o seves usuàries. A continuació es transcriuen els resultats.

- › Comunicació
- › Escolta activa
- › Traducció vital
- › Confiança
- › Ser més ordenat/da
- › Tenir-li confiança a la meva usuària
- › Empatia
- › Ser més previsor/a
- › Claredat en el que es diu i el que es fa
- › Puntualitat
- › Maneig de crisi

Un altre aspecte que es va sotmetre a opinió dels participants és quins aspectes influeixen en les habilitats de les persones usuàries com a formadors dels i les AP. Aquí apareixen aspectes relacionats amb la personalitat de la persona usuària: la seva capacitat d'empatia, de comunicar-se, el seu carisma, flexibilitat o amabilitat. També es fa referència a la capacitat d'establir una bona relació AP-usuari/a com un requisit no només per a la formació sinó, en general pel bon funcionament del servei.

“... creo que también está relacionado con el carácter de cada uno, con la sensibilidad hacia el trabajador y este tema... hay quien tiene más facilidad para comunicarse (...) para dar confianza o explicar.”

També un participant va posar de manifest que havia tingut una experiència que l'havia fet dubtar de si realment l'usuari tenia clar el seu rol de formador.

“Yo tengo claro cuál es el rol del AP, pero de pronto me surge la duda sobre si el usuario tiene claridad sobre cuál es el rol del usuario.”

→ **Persones usuàries: respostes quantitatives**

Des de la perspectiva de la persona usuària també observem una clara identificació amb el rol de formador/a de l'AP: 4 de cada 10 consideren que formen l'AP diàriament i gairebé 5 de cada 10 creuen que el formen a l'inici i quan hi ha un canvi en el seu projecte vital o sorgeixen noves necessitats.

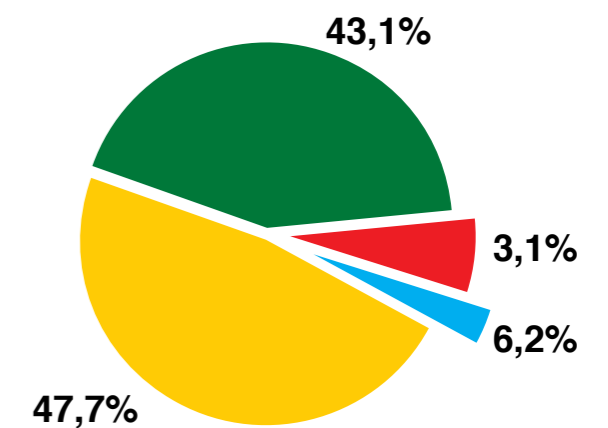
Gràfic 16 > Temps destinat a la formació del/la AP

Pregunta 10

Quant temps destines a formar al teu i/o teva assistent personal en les tasques rellevants per a tu?

65 Respostes

- No considero que el formi
- El formo únicament a l'inici del servei
- El formo a l'inici del servei, quan el meu projecte de vida canvia i/o quan sorgeixen noves necessitats
- Considero que li formo cada dia en tasques molt diverses

Persones usuàries: anàlisi qualitativa

Les opinions expressades per les persones usuàries van en la línia de les respostes obtingudes en el qüestionari i la majoria se situen entre els que formen diàriament i els que sobretot a l'inici i quan hi ha canvis significatius. En general s'està d'acord en que a l'inici de la relació amb l'AP la formació és concentra més en aspectes tècnics.

“Los primeros días le podemos entrenar para que entienda lo que nosotros necesitamos y queremos y a partir de aquí todo viene un poquito rodado...”

“...los 2 primeros meses son cruciales, porque si en dos meses no te coge las cosas como tú quieres que las haga pues... mal vamos ¿no? ...”

“Los primeros días ya se ve la sintonía que va cogiendo y como va empatizando contigo... yo creo que no hacen falta un par de meses para saber si encaja o no”.

“...a l'inici en tasques tècniques i quan van sorgint canvis, coses noves, els faig formant. El que seria formar-lo cada dia seria amb la filosofia de vida independent, que haig de confessar que no ho faig, em costa molt, són situacions molt violentes, però sí que em facilitaria molt que la persona tingués assumida la filosofia de vida independent perquè sinó en el dia a dia es produeixen situacions (...) que incomoden i crec que aquí és on hauria de formar més a l'AP.”

“Jo formar... jo no agafo un llibre com l'escola i ensenyo una lliçó... cada dia necessito una cosa diferent, avui necessito una cosa i demà una altra. Cada dia li demano el que necessito en aquell moment. Suposo que he de valorar la predisposició a ajudar-me en aquell moment.”

“... l'experiència es un grau, com més temps portes, tens més eines més estratègies... Però no crec que com més temps portis com a usuari ho facis millor... Jo crec que el que és important es que la persona tingui molt clar què vol i què espera de l'assistent personal. Si no ho tens clar i no saps què esperes és quan no faràs bé la formació.”

7.5 Valoració de les competències de l'assistent personal

H31: Les persones usuàries del servei d'assistència personal valoren més les competències transversals que la formació prèvia de l'assistent personal.

H32: Els i les assistents personals valoren les competències transversals com a factors claus en el desenvolupament de la seva activitat professional

Assistents personals: anàlisi quantitativa

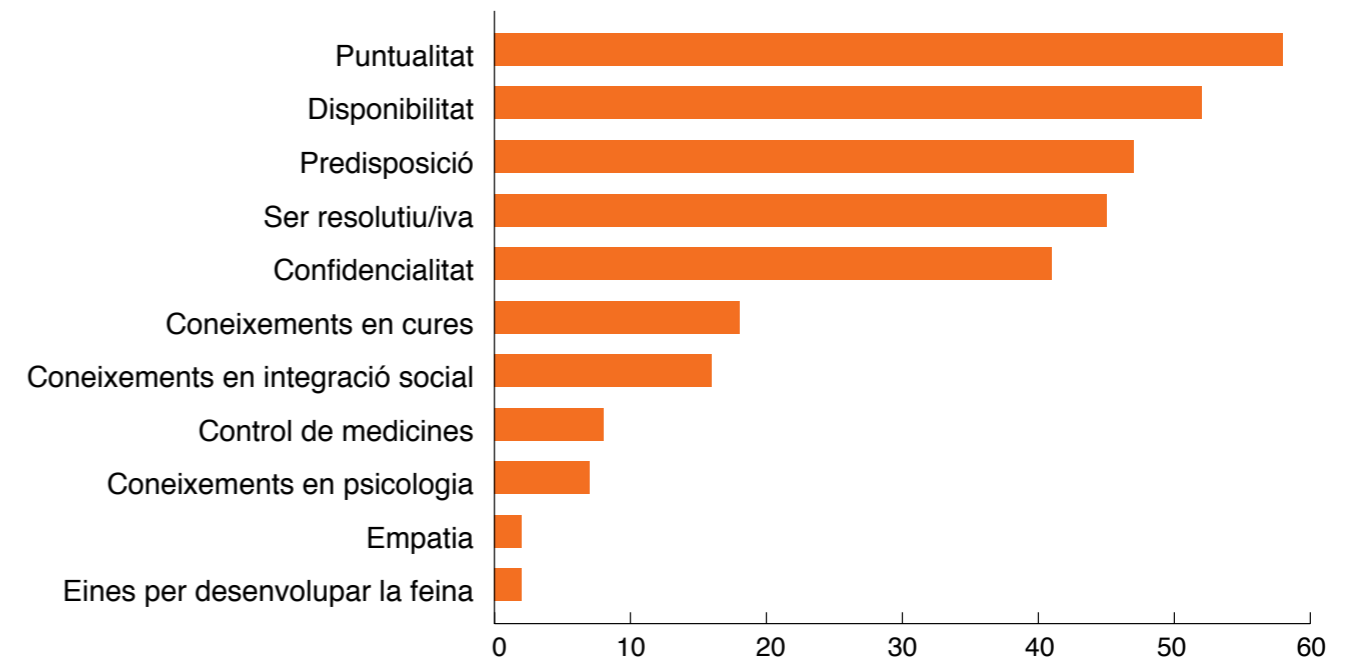
Per tal de conèixer els aspectes que els i les AP consideren més importants en el desenvolupament de les tasques de l'assistència personal, se'ls va demanar que identifiquessin 3 aspectes d'una llista a la qual podien afegir d'altres opcions si creien que no quedaven recollides en la llista inicial. Aquesta llista de competències es va elaborar a partir del temari de formació de PREDIF (2019). Com es pot observar en el gràfic 17, dels 11 aspectes de la llista final els 5 primers corresponen a competències transversals i concentren el 83% de les mencions realitzades pels enquestats. Els aspectes vinculats a coneixements o estudis com integració social, educació social, treball social, infermeria, medicina, etc. concentren la resta de mencions.

Gràfic 17 > Aspectes més importants per un bon desenvolupament de l'AP

Pregunta 18

De les següents, marca les TRES opcions que pensis que són més importants per a un bon desenvolupament de l'atenció personal de les persones amb discapacitat física.

98 Respostes / 291 Mencions

→ **Persones usuàries: anàlisi qualitativa**

Finalment també es preguntava sobre les necessitats de formació percebudes pels AP. A partir del temari del curs de formació impartit per ECOM als i les AP es va elaborar una llista per tal que els i les enquestades identifiquessin aquells àmbits en els quals senten més necessitat de formació. Els resultats s'ofereixen en el *gràfic 18*. Del total de 98 respostes obtingudes, un 30% mencionen necessitats de formació vinculades a concepte de "vida independent", un 26% mencionen l'àmbit dels "primers auxilis" i un 25% els aspectes relacionats amb els "Drets Humans de les persones amb discapacitat". Són també destacables les mencions dels temes relacionats amb la prevenció de riscos laborals, higiene postural i ergonomia i prevenció de l'estrès.

Gràfic 18 › Necessitats de formació autopercebudes pels/les AP

Pregunta 19

De la llista sigüent: en quins aspectes consideres que necessites una major formació?

98 Respostes / 204 Mencions

→ **Assistents personals: anàlisi qualitativa**

Als i les AP que van participar en la sessió de Focus Groups se'ls va demanar que reflexionessin sobre quines creien que eren les competències que creien més importants per desenvolupar amb èxit les tasques d'AP. En general les persones participants van estar molt d'acord amb els resultats obtinguts a l'enquesta, que situen aspectes com la puntualitat, disponibilitat i la predisposició en els primers llocs:

"...en cuanto a la disponibilidad ya que sí que es importantísima para ellos, pero yo también creo que en mi caso mi usuaria entiende que yo por las tardes tengo otro trabajo o los estudios o quiero ir a ver a mi madre, etcétera, entonces ahí es una cosa que entre los dos lo hablamos y yo creo que eso es importante..."

"el usuario necesita que la persona que esté con él sea puntual porque muchos están en cama y necesitan que vayan a tal hora a levantarlos"

Finalment aquest àmbit de la discussió es va tancar amb una menció als aspectes relacionats amb els coneixements en psicologia. Els i les participants van discrepar sobre el fet que hagués obtingut poques mencions ja que algunes d'elles creien que tenir aquest tipus de coneixements els ajudava en la seva feina. És important subratllar que la majoria d'intervencions associaven aquesta referència als coneixements en psicologia com habilitats personals i socials per comunicar emocions o sentiments.

"bueno, sobre todo conocimiento en psicología. A mí me descuadra ver esto [los resultados] porque para mí me parece que es como elemental. Con uno de los usuarios con los que trabajo hago mucho manejo de crisis, por ejemplo. Bueno sí que me gustaría tener más conocimiento de gestión emocional para poder manejar mejor estas situaciones...Claro que lo que ella me ha ido pautando y sería importante justo poder juntar sus pautas con quizá otra formación nos vendría bastante bien porque pareciera que las dos vamos descubriendo conforme la marcha. Es decir hay cosas que yo también intuyo y las aplicó y ha funcionado pero por qué claro está la para ella también es nuevo, tener un asistente personal, entonces la primera vez que también ella está pautando entonces por eso creo que poder tenerlas dos opciones... como conjuntarlo debería devenir bastante bueno"

"...pienso que es importante tener conocimientos de psicología porque muchas veces se encuentra en lugares solo, no tanto el usuario sino la familia de los usuarios, entonces uno tiene que ir preparado para para cualquiera situación que se dé... Siempre nosotros mantenemos al margen de una cuestión personal pero que yo pienso que a veces es necesario decirle "todo estará bien" ... Algo que tenga que ver con la psicología puede ayudar."

"la psicología también porque hay momentos que ellos están pasando en por situaciones difíciles, sí. Ya es la enfermedad que tenga, o sea si tienen alguna enfermedad, está pasando por algo así en su cuerpo algún dolor, o algo que estén pasando en casa con su familia... Sí saber cómo poder ayudar los unos como poder tener esas palabras cómo llegar a ellos."

→ **Persones usuàries: resultats quantitativs**

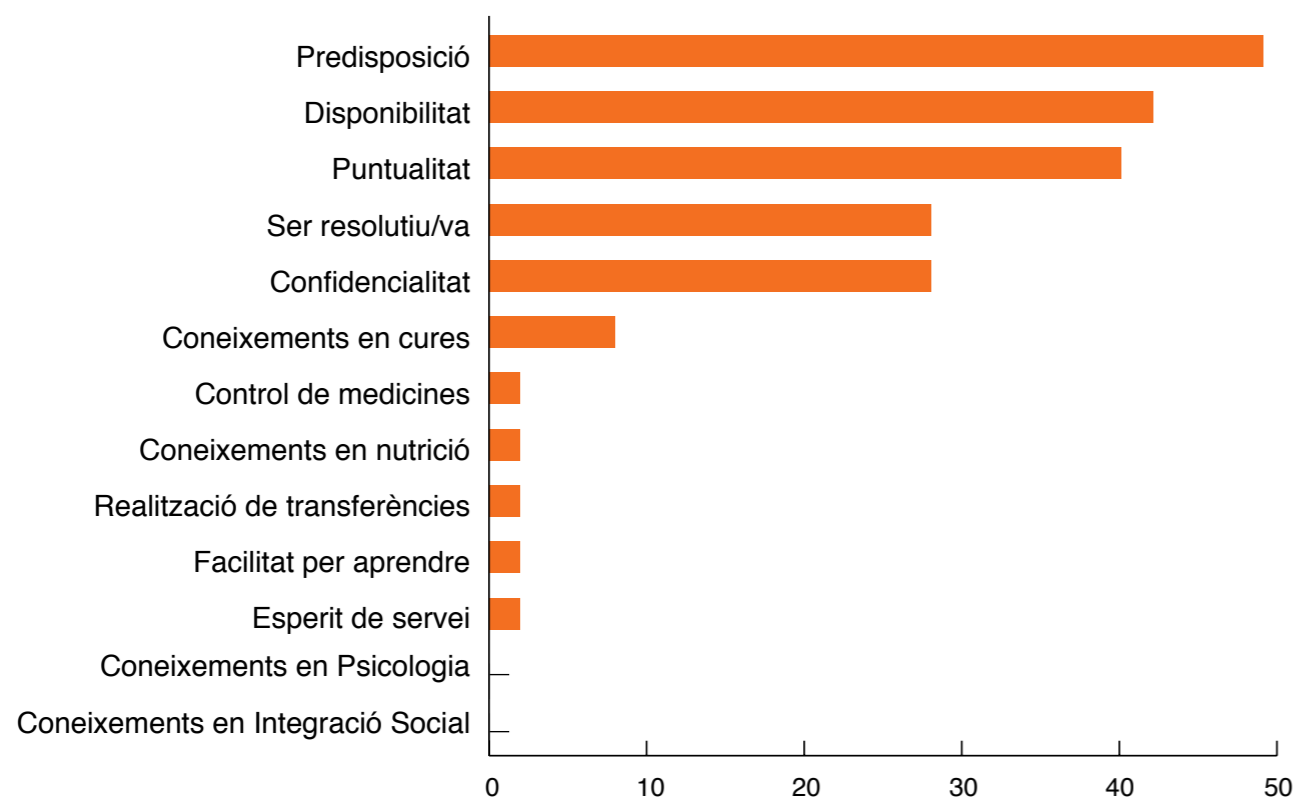
En el cas de les persones usuàries es va demanar que seleccionessin els 3 aspectes que més valoraven en una entrevista laboral per a la selecció d'un/a AP. Com en el cas dels AP, com a possibles respostes s'oferia la mateixa llista de competències transversals així com coneixements vinculats als estudis d'educació social, ciències de la salut o treball social i es deixava oberta la possibilitat d'introduir d'altres aspectes. Les respostes obtingudes mostren clarament que el col·lectiu de persones usuàries valoren les competències transversals per sobre dels coneixements en educació, salut o integració social. Així un 94% de les mencions estan vinculades a competències transversals de l'AP.

Gràfic 19 › Requisits més importants en la selecció d'AP

Pregunta 9

Què valors més en una entrevista laboral d'AP?

65 Respostes / 195 Mencions

→ **Persones usuàries: anàlisi qualitativa**

Les persones participants en el Focus Group de persones usuàries en general van estar d'acord amb les respostes obtingudes en la part quantitativa, en el sentit que els aspectes que més valoren dels i les AP són aspectes lligats a actituds i aptituds de caire més transversal en contraposició amb coneixements més tècnics relacionats amb la salut, educació o psicologia.

“Es que estoy viendo “Coneixements de nutrició”. Es que si yo necesito asesoramiento de eso me voy a la nutricionista... Para eso el AP no... Eso para mí no tiene sentido...”

En aquest sentit la discussió es va centrar en l'interès que l'AP té per fer bé la seva feina:

“Jo crec que el més important de tot és aconseguir mantenir la predisposició, perquè la persona tingui interès ha de tenir incentius, has de procurar que aprengui coses que l'interessin, que se senti còmode i si hi ha coses que li interessin com per exemple coses de nutrició perquè s'apliqui més amb mi, tenir darrera ECOM que va fent formacions, els hi va oferint coses...”

“Yo lo que más valoro en un AP es no tener que decirle dos veces las cosas... Si cada vez que tiene que hacer algo le tengo que decir lo mismo de ayer... Para mí es que no tiene interés y si no tiene interés es que poca responsabilidad tiene...”

En la darrera part de la discussió les persones usuàries van deixar sentir la seva inquietud per les informacions rebudes entorn de la nova normativa, en el sentit que aquesta exigirà l'obligatorietat de tenir un títol específic per ser AP. Les opinions unànimes són que aquest títol no és necessari i que en tot cas siguin les persones usuàries els que puguin formar els i les futures AP i que aquestes, amb l'experiència de treball, puguin acreditar-lo.

8.1 La concepció d'assistència personal

El present estudi s'ha basat en el model d'assistència personal concebut a partir de dues grans corrents teòriques: la Filosofia de Vida Independent (FVI) i l'Atenció Centrada en la Persona (ACP).

- › La FVI reivindica el dret individual i col·lectiu de les persones amb discapacitat funcional de viure de manera activa i independent, incloses en la comunitat, amb els suports humans necessaris a través de l'assistència personal.
- › En l'ACP les persones usuàries esdevenen l'eix central de l'organització del centre o servei i de les actuacions professionals. Integra diferents models d'atenció professionalitzada que busquen millorar la qualitat de vida de les persones donant la màxima importància a l'exercici de la seva autonomia i al seu benestar subjectiu.

Aquestes dues aproximacions teòriques i conceptuals de l'abordatge de l'assistència personal han tingut la seva traducció normativa en la Convenció Internacional de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, que defineix dues característiques bàsiques pel que respecta a l'àmbit d'aquesta investigació:

- › Per la naturalesa d'aquest servei, els usuaris d'assistència personal han de poder decidir qui els presta el suport. Les qualificacions professionals no han de ser una condició necessària per treballar com a assistent personal. Els assistents personals han de ser contractats, capacitats i supervisats per les persones que reben l'assistència (...)
- › Les persones amb discapacitat que necessitin assistència personal poden escollir lliurement el grau de control personal per a exercir sobre la prestació del servei depenent de les seves circumstàncies i preferències vitals.

34 › H31: Les persones usuàries del Servei d'Assistència Personal valoren més valors, habilitats, actituds i principis vinculats a les competències transversals que la formació prèvia de l'assistent personal.

› H32: Els i les assistents personals valoren, habilitats, actituds, valors i principis vinculats a les competències transversals com a factors claus en el desenvolupament de la seva activitat professional.

8.2 Aproximacions teòriques a la formació aplicables a l'assistència personal

El model formatiu dels i les AP deriva de la concepció de l'assistència personal resumida en l'apartat anterior. En base a aquest model s'ha conclòs que les característiques principals de la formació d'aquest col·lectiu professional responen a les següents característiques teòriques vinculades al concepte d'educació no formal i aprenentatge a través de l'experiència:

- › Es tracta d'una educació no formal, entesa com activitat educativa organitzada, sistemàtica, realitzada fora de el marc del sistema oficial, per facilitar determinades classes d'aprenentatge a subgrups particulars de la població, tant de persones adultes com d'infants. Aquest concepte s'utilitza per diferenciar aquest tipus d'educació de la Formal (sistema educatiu) i la Informal (al llarg de tota la vida).
- › Flexibilitza el paper que exerceixen professor/a i alumne/a. No requereix d'una qualificació específica de professor. La persona que ensenya pot ser simplement una coneixedora de l'activitat sense cap qualificació docent, per tant el paper de "professor" i "alumne" necessàriament es flexibilitzen.
- › Es desenvolupa en la realitat pràctica, que propicia de manera directa la relació entre l'aprenentatge i la utilitat del coneixement i brinda possibilitats per aproximar-se a contextos reals i a activitats pràctiques que, en conjunt, constitueixen un estímul per a les persones, afavoreixen que valorin positivament el treball pràctic.
- › És un tipus de formació que es realitza en el lloc de treball i que en l'àmbit de la gestió de recursos humans s'apropa al tipus d'activitat formativa que fomenta l'aprenentatge a través de l'experiència (*learning by doing*). Es tracta d'accions d'aprenentatge que superen les fórmules més tradicionals subsidiàries de l'aula i el curs tradicional. Normalment no es planeja, no es programa i no és intencional. Inclou l'aprenentatge experiencial (aprendre fent) i, per tant, té les seves arrels en la pràctica diària.

Finalment, i de cara al plantejament metodològic de l'estudi, el marc teòric també inclou una referència a la formació basada en competències. En la mesura que l'estudi pretén analitzar les percepcions que AP i persones usuàries tenen sobre la formació de l'assistent personal, el corpus teòric de la formació basada en competències ens ha estat útil per ajudar a fer el plantejament d'una de les hipòtesis de l'estudi ³⁴.

Les competències solen dividir-se entre les competències tècniques pròpies d'una professió i les competències transversals. Les competències transversals són aquelles que recullen diversos aspectes genèrics, com són els de coneixements, habilitats, destreses i capacitats que ha de tenir qualsevol persona abans de ser incorporada al mercat laboral.

Des de la perspectiva teòrica presentada més amunt, s'han considerat com a competències transversals de l'assistència personal la flexibilitat, la predisposició, el compromís, l'ètica i la capacitat de posar-se en segon pla i no jutjar les decisions de la persona usuària i el respecte pels drets humans.

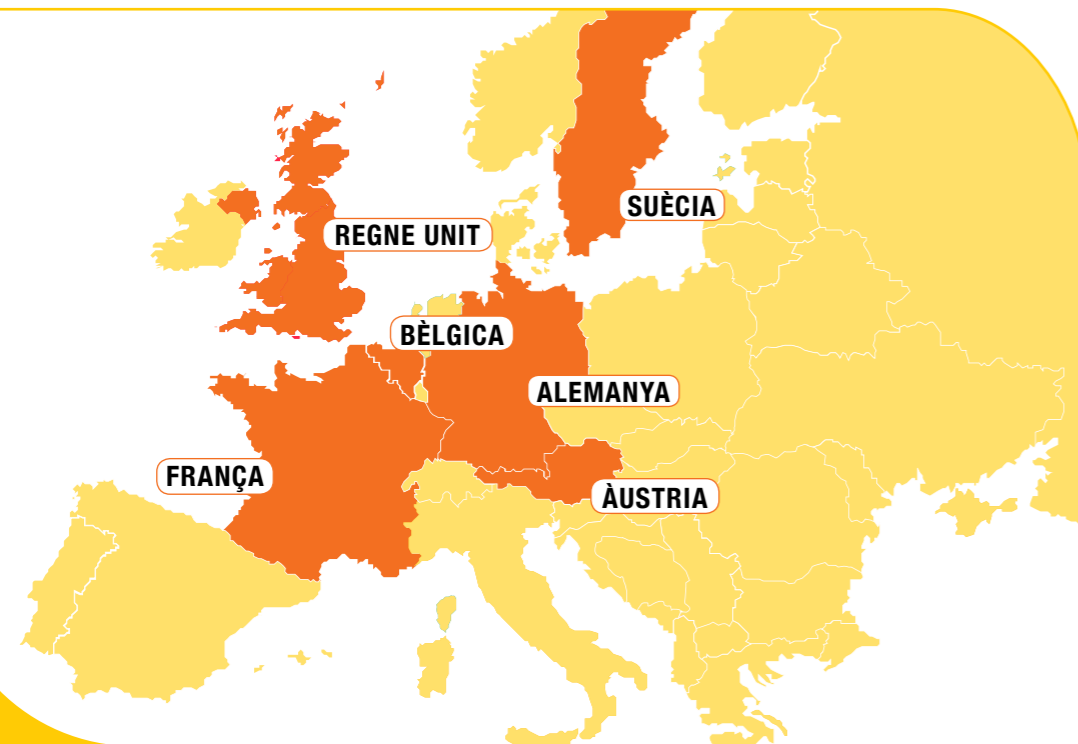

8.3 El context de la formació dels i les AP: el context europeu i el marc català

L'estudi ha realitzat una revisió de fonts secundàries disponibles entorn dels requisits formatius mínims per a l'accés a professional a l'assistència personal en 6 països d'Europa: Alemanya, Àustria, França, Regne Unit, Suècia i Bèlgica. De tots aquests països, només a França es requereix una titulació específica per a les prestacions d'assistència personal (una formació teòrica i pràctica de 1.365 hores).

A l'estat espanyol existeix un buit normatiu en quant a la formació mínima exigible. Segons la normativa vigent, que data de 2017, els professionals que desenvolupin funcions d'assistència personal han d'acreditar la qualificació professional de l'atenció sanitària social a les persones a domicili; malgrat això, en la mateixa norma també es diu que en el cas específic dels i les AP es regularà a través d'un acord del Consell Territorial de Serveis Socials, que a dia d'avui no s'ha concretat.

A Catalunya, des de l'any 2019 està en vigor una normativa que exigeix als i les AP una qualificació professional d'atenció sociosanitària a persones dependents en institucions socials i en paral·lel es va iniciar un procés habilitació professional per a AP que acreditin una determinada experiència laboral. Actualment el Departament de Treball, Afers Socials i Família ha engegat la fase de tramitació del Decret que regularà l'Assistència Personal a Catalunya. La seva aprovació i la data en que es faci encara és una incertesa.

8.4 Les característiques del col·lectiu d'AP

- › El col·lectiu d'AP que treballen en els serveis d'ECOM és altament feminitzat (72,1% de dones) amb edats majoritàriament compreses entre els 31 i els 60 anys (prop del 80%) amb una distribució d'edats força homogènia dins d'aquest grup.
- › La majoria de professionals són nascuts fora de l'estat espanyol (un 70%) mentre un 22% són originaris de Catalunya.
- › Per nivell d'estudis acabats, el grup més nombrós de persones ha acabat l'educació secundària post-obligatòria (46,9%), seguit per les que tenen títols d'educació superior (27,6%) i les que han finalitzat l'educació obligatòria (19,4%). Només un 9,2% del col·lectiu manifesta no haver acabat l'educació obligatòria.
- › Un 60% dels i les assistents personals han realitzat els seus estudis en els àmbits sanitari (en primer lloc i de forma destacada), educatiu i/o social.
- › Es un col·lectiu professional que presenta bastanta estabilitat en el temps (un 46,7% duu més de 3 anys treballant d'AP) i compatibilitza la d'AP amb d'altres feines (el 38,8% ho fan) o amb d'altres responsabilitats, com ara la cura de familiars o estudis (amb un 51,2% de casos). L'estabilitat també és manifesta amb els períodes de temps que treballen amb un usuari o usuària: un 77,7% diuen que han estat atenent més d'un any a un mateix usuari o usuària.

8.5 Les percepcions sobre la formació dels i les assistents personals

La gran majoria d'AP se senten bastant o molt capacitats per exercir la seva professió (92,8). Els i les AP amb més anys d'experiència tenen tendència a sentir-se més preparats però sobretot el fet d'haver treballat amb molts usuaris és un factor important alhora de percebre's com a més capacitats per desenvolupar la seva feina.

En canvi, la percepció que els i les AP tenen sobre el seu nivell de capacitat no està condicionada pel seu nivell d'estudis, ni pel fet que aquests pertanyin als àmbits que tradicionalment s'associen a l'assistència personal: ciències de la salut, educació i àmbit social.

Els i les AP tendeixen a percebre la preparació per a desenvolupar correctament la seva feina a partir de les capacitats que tenen per adaptar-se a les necessitats dels usuaris.

Encara que en menor mesura, els i les usuàries també perceben majoritàriament els i les AP com a molt o bastant preparats per exercir les seves tasques (76,9%).

El nivell o d'estudis o tenir alguna titulació relacionada amb la cura de persones no són un factor decisiu alhora de seleccionar un/a AP.

Respecte de les claus de l'èxit de la formació i en general del bon funcionament del servei d'AP podem concloure el següent:

- › Els i les AP tendeixen a focalitzar-se en aspectes vinculats a la relació amb la persona usuària: la seva capacitat d'empatia, de comunicar-se, el seu carisma, flexibilitat o amabilitat. D'aquesta manera es fa referència a la capacitat d'establir una bona relació AP-usuari/a com un requisit no només per a la formació sinó, en general pel bon funcionament del servei.
- › Les persones usuàries condicionen més l'èxit de la formació de l'AP en la interiorització de la Filosofia de Vida Independent (FVI) per part de l'AP i tot el que això comporta de cara a la relació professional. També hi ha un consens general en què una formació serà més sòlida en aquells i aquelles AP que mostrin una sèrie d'atributs personals més enllà de la formació o nivell d'estudis: que li agradi la feina, que hi posi ganes, la voluntat d'escollar, ser resolutiu, ser responsable, el compromís, l'esperit de servei, la discreció...

8.6 El rol de la persona usuària com a formadora de l'AP

- › Tant les persones usuàries com els i les AP tenen clar el rol central de la persona usuària com a formador dels /les AP.
- › Un 83,7% dels i les AP reconeixen a la persona usuària com el seu formador principal i un 91,8% consideren que els formen diàriament durant el servei. En quan a quina formació és més útil, un 21,4% s'inclinen per admetre que és la que els proporciona la persona usuària, mentre que un 74,5% admeten que és igual d'útil la que proporciona la persona per a la qual es treballa i la que els pot proporcionar una entitat externa.
- › En l'àmbit de les persones usuàries, un 90,8% consideren que formen als seus usuaris/es, ja sigui de forma regular al llarg del servei o en moments puntuals, sobretot a l'inici però també quan sorgeixen noves necessitats.

8.7 Les valoracions sobre les competències de l'AP

- › Tant els i les assistents personals com els i les usuàries valoren habilitats, actituds, valors i principis vinculats a les competències transversals com a factors claus en el desenvolupament de la seva activitat professional.
- › Preguntats de forma separada ambdós col·lectius, identifiquen les mateixes competències com a claus per a l'èxit de l'assistència personal: puntualitat, disponibilitat, predisposició, capacitat resolutiva, confidencialitat.
- › Respecte a competències tècniques (coneixements en cures, en integració social o psicologia) tendeixen a ser valorades en molta menor mesura que les transversals pels i les AP, mentre que els i les usuàries no les tenen en compte.
- › En quan a les necessitats de formació expressades pels i les AP, les més esmentades són les vinculades al concepte de Vida Independent, seguides dels primers auxilis i aspectes relacionats amb els Drets Humans de les persones amb discapacitat. Són també destacables les mencions a temes com la prevenció de riscos laborals, higiene postural i ergonomia i prevenció de l'estrès.

Qüestionari Assistents Personals

1 Gènere

- Home Dona No binari

2 Edat

- 18 - 30 31 - 45 46 - 60 Més de 61

3 Nacionalitat

- Espanyola Unió europea No unió europea

4 Lloc de naixement

- Catalunya Resta d'Espanya Estranger

5 Quin és el teu nivell màxim d'estudis acabats?

- No he acabat l'educació obligatòria Diplomatura o equivalent
 Educació obligatòria (ESO o EGB) Llicenciatura o equivalent
 BUP, COU o batxillerat Postgraduat o Màster
 FP1 / CF grau mig Doctorat
 FP2 / CF grau superior

6 Quin és l'àmbit d'aquests estudis?

- Sanitari Social Educatiu Altres Cap

7 Quan de temps tens d'experiència com assistent personal per persones amb discapacitat física?

- Menys d'un any 1 - 3 anys 4 - 7 anys 7 - 10 anys

8 Des de llavors has treballat sempre como assistent personal per persones amb discapacitat física?

- Si No, he estat aturat/ada al menys tres mesos He compaginat l'assistència personal amb altres treballs

9 Actualment compagines la feina d'assistent personal de persones amb discapacitat física amb altres activitats?

- Estudio Treball en altres temes a temps parcial
 Tinc cura dels meus fills i/o filles Altres responsabilitats familiars

10 Quin és el període de temps més llarg que has treballat amb una persona usuària?

- La majoria dels meus serveis han estat inferior a 2 mesos
 3 - 6 mesos
 6 mesos - 1 any
 Més d'un any

11 Creus que estàs capacitada/da per treballar d'assistent personal de persones amb discapacitat física?

- Molt poc capacitada/da Poc capacitada/da
 Bastant capacitada/da Molt capacitada/da

12 Qui és el teu i/o teva formador/a principal com assistent personal?

- Persona usuària Altres

En cas d'haver marcat **altres**, per favor indica quins:

→ 13 Consideres que la persona usuària et forma en el dia a dia?

- Sí No

En quins aspectes?:

→ 14 Quan de temps destina la persona usuària a formar-te en tasques rellevants per al teu treball com assistent personal?

- No considero que em formi
- Em forma únicament a l'inici del servei
- Em forma a l'inici del servei, quan el seu projecte de vida canvia i/o quan sorgeixen noves necessitats
- Considero que em forma cada dia en tasques molt diverses

→ 15 Quina formació creus més útil per desenvolupar les teves funcions d'AP?

- La que t'imparteix la persona per a la qual treballes
- La que et pot impartir una entitat externa
- La formació que imparteix la persona per la que treballes i la que et pot impartir una entitat externa
- Altres

En cas d'haver marcat **altres**, per favor especifica quins:

→ 16 Havies rebut formació prèvia específica d'assistència personal?

- Sí No Quina?:

→ 17 Dels següents aspectes marca les tres opcions que creus que són més importants per a un bon desenvolupament de l'assistència personal?

☐ Puntualitat	☐ Control de medicines
☐ Predisposició	☐ Coneixements en integració social
☐ Disponibilitat	☐ Coneixements en psicologia
☐ Esser resolutiva	☐ Coneixements en dietètica
☐ Confidencialitat	☐ Altres
☐ Coneixements en cures	

En cas d'haver marcat **altres**, per favor especifica quins:

→ 18 De la següent llista en quins aspectes consideres que necessites més formació?

☐ Vida independent	☐ Aspectes legals
☐ Drets humans de les persones amb discapacitat	☐ Utilització de productes de suport (cadira, grues, llits...)
☐ Comunicació	☐ Higiene postural i ergonomia
☐ Escolta activa	☐ Prevenció de riscos
☐ Resolució de conflictes	☐ Prevenció de l'estrès
☐ Aspectes ètics	☐ Primers auxilis
☐ Secret professional	☐ Altres

En cas d'haver marcat **altres**, per favor especifica quins:

Annex 2

Qüestionari usuàries del servei d'Assistència Personal

1 Edat

- 18 - 30 anys   31 - 45 anys   46 - 60 anys
 61 - 75 anys   Més de 75 anys

2 Gènere

- Dona   Home   Altres   Prefereixo no respondre

3 Quant de temps tens d'experiència amb el servei d'assistència personal?

- Menys d'un any   1 - 3 anys   4 - 7 anys   7 - 10 anys
 Més de 10 anys / Cofundador/a

4 Creus que, en general, els/les assistents personals a partir dels dos mesos de servei estan capacitats/des per treballar d'assistent personal?

- Molt poc capacitat/ada   Poc capacitat/ada
 Bastant capacitat/ada   Molt capacitat/ada

5 Amb quants/es assistents personals has treballat durant més de 2 mesos des de que vas començar a gestionar el servei?

- Els meus serveis han estat inferiors a 2 mesos
 He treballat amb 1 - 4 assistents personals
 5 o més assistents personals

6 Tenien formació específica els teus i/o teves assistents personals abans de treballar amb tu?

- Sí   No   No ho sé

7 Demanes formació sanitària o social (p. e. Auxiliar d'Infermeria, Integració Social, Sociosanitària) als teus i/o teves assistents personals?

- Sí   No

8 Dels següents aspectes, quins valors més en una entrevista laboral d'assistent personal? Escull les 3 més importants per a tu.

☐ Puntualitat	☐ Control de medicines
☐ Predisposició	☐ Coneixements en Integració Social
☐ Tenir disponibilitat	☐ Coneixements en psicologia
☐ Ser resolutiu/va	☐ Coneixements de nutrició
☐ Confidencialitat	☐ Altres
☐ Coneixements en cures	

En cas d'haver marcat **altres**, per favor especifica quins:

9 Quan de temps destines en formar al teu i/o teva assistent personal en les tasques rellevants per a tu?

☐ No considero que el formi	☐ Formo únicament a l'inici del servei
☐ Formo a l'inici del servei, quan el meu projecte de vida canvia i/o quan sorgeixen noves necessitats	☐ Considero que les formo cada dia en tasques molt diverses

10 Per últim, Vols afegir algun tipus de comentari o suggeriment?

Estudi sobre
la Formació
de l'Assistent
Personal

ecom

Gran Via de les Corts Catalanes, 562
Pral. 2a, 08011 Barcelona

Tel.: **93 451 55 50**
ecom@ecom.cat

 facebook.com/ecomdiscapacitat

 [@entitatecom](https://twitter.com/entitatecom)

www.ecom.cat

Hi col·labora:

 Fundació "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**